

Pretekli mesec je bil kar bogat na dogodkih: predvsem smo vsi skupaj iskreno čestitali tovarišu Titu za njegov 71. rojstni dan, potlej je bilo plenarno zasedanje Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, na katerem so razpravljali o problemih mednarodnega delavskega gibanja in boja za mir in enakopravno sodelovanje med narodi — naša slika kaže generalnega sekretarja tovariša Tita ter sekretarja Centralnega komiteja Edvarda Kardelja in Aleksandra Rankovića ter člana IK Petra Stambolića med odmorom — in potlej še volitve. V petek 24. maja smo izvolili naše predstavnike v zbere delovnih skupnosti občinskih skupščin, v nedeljo pa splošne zbere občinskih skupščin. Le-te se bodo sestale 5. junija in izvolile okrajne skupščine ter poslance v republiško in zvezno skupščino, seveda pa se bodo najprej same konstituirale. V nedeljo 16. junija pa bomo občani spet na volitvah izvolili poslance republiškega in poslance zveznega zbora. — Gradisovci smo se na volitvah v zbere delovnih skupnosti občinskih skupščin kar izkazali.

LETO VI. — Št. 62

Ljubljana, junij 1963

GRADISOV VESTNIK

GLASILO KOLEKTIVA PODJETJA »GRADIS«

IN SPET: DELITEV PO DELU

Razpravljamo o treh problemih: nagrajevanje nekvalificiranih delavcev, o enotni startni osnovi vseh enot in o nagrajevanju organizatorjev proizvodnje

Le zakaj spet o delitvi po delu, kot da o tem nismo že dovolj govorili, kot da naš sistem nagrajevanja ne ustreza, ko smo ga šele sprejeli, ko je komaj shodil in že kaže rezultate. Vse to so vprašanja, ki se porode, ko človek prebere takle naslov.

Pa vendar je treba spet govoriti o delitvi po delu. Ne morda zato, ker bi bilo sedanje nagrajevanje pri nas čisto zanič, niti nima tolikšnih pomanjkljivosti, da bi ga morali vreči kar med staro šaro. O njem moramo govoriti zato, ker ga pač nenehno gradimo, nenehno izpopolnjujemo.

Največji premik smo storili z ugotavljanjem in obračunavanjem dohodka po poslovnih enotah in glede tega lahko trdimo, da smo uveljavili načelo delitve po delu dosledno, kolikor je to mogoče, če naj smo še enotno podjetje. Dosedanje izkušnje nas opozarjajo na drugo področje problemov: na delitev v poslovnih enotah, torej na notranjo delitev dohodka, na razdelitev med posamezne člane kolektiva.

Zato se je naš sodelavec obrnil na sekretarja aktiva komunistov Gradisa Martina Zajška in na predsednika osrednjega delavskega sveta Vinka Vajta, da bi povedala svoje mnenje o teh problemih tudi za širši krog naših bralcev, saj sta jih namreč načela na nedavni seji sindikalnega odbora podjetja. Gre za tri probleme: položaj in nagrajevanje nekvalificiranih delavcev, drugič, za enak start vseh enot in tretjič za spodbudno nagrajevanje organizatorju proizvodnje.

ČE NIČ DRUGEGA, SE DRŽIMO PREDPISA!

V bistvu gre najprej za nekvalificirane delavce, če že uporabljamo staro razločevanje delavcev po kvalifikacijah. Pri nas imajo po pravilniku v primerjavi z drugimi podjetji dokaj nizko osnovno. Zaradi nizke osnove je tudi njihov delež pri skupnem dohodku poslovne enote majhen in se njihovi osebni dohodki gibljejo na dokaj nizki ravni. Znano pa je, da vsak najprej vpra-

ša za osnovo in če je ta nizka, bo prej obredel vsa podjetja, če mu kje drugje ne bi plačali več. Tako pridemo pri ponudbi delovne sile precej med zadnje. Razumljivo je, da to vpliva po svoje tudi na fluktuacijo, saj porabi tak delavec prvo priložnost ter odide iz podjetja. To je ena plat problema.

Druga plat pa je v tem, da pri nas še vedno dokaj ostro ločimo kvalifikacije in da so le-te še vedno zelo važne pri določanju osebnih dohodkov. Če je nekdo razvrščen med nekvalificirane delavce, ga tako tudi plačujemo, ne glede na to, kakšen posel opravlja oziroma, je vrsta dela le nekaj, kar se mu šteje v dobro, osnova pa ostane: nekvalificiran delavec pač s tako osnovo.

Imenujmo stvari s pravim imenom,« je dejal tov. Vajt. »To je viden izraz meznega ostanka v našem sistemu nagrajevanja. Najbolj je važna kvalifikacija in šele potlej delo. Pri nas v Mariboru ta problem s te plati morda niti ni tako oster kot v drugih poslovnih enotah Gradisa vendar...«

»Točno,« je povzel besedo tovariš Zajšek. »Če osvetlimo problem s politične plati, se mi zdi nevzdržno stališče, za kakršnega se odločijo na predzadnji seji izobraževalnega centra, ko so postavili šolske kvalifikacije na prvo mesto. Mislim namreč, da je tako stališče v navskrižju z vso našo politiko strokovnega izobraževanja, naposled tudi proti naši gospodarski politiki in navsezadnje v nasprotju s socia-

lističnimi principi delitve po delu.« In je pojasnil. Prav za to gre, namreč za uresničevanje principa delitve po delu. Če opravlja nekvalificirani delavec (le kdaj se bomo znebili teh izrazov!) delo polkvalificiranega, mu po vseh postavah pripada tudi ustrezen zaslužek. Pri nas ne ravnamo tako, ampak ga obračunamo kot nekvalificiranega. V tem se kaže mezní ostanek, ki pa potlej vpliva tudi na delavca samega, ker ga tak odnos tišči v mezní miselnosti. Torej je to tudi politično vprašanje.

Drugič, je razpredal misli sekretar aktiva komunistov, sem daleč od tega, da bi omalovaževal pomen šolanja. Nasprotno, mislim, da je treba na vso moč podpreti prizadevanja vsakogar, ki bi se rad izsolal, treba je poskrbeti, da bomo imeli na odgovornih delovnih mestih čimveč ljudi z ustrežno šolsko izobrazbo. Vendar pa mislim, da je praksa po sodobnem svetu že zdavnaj dokazala, pri nas pa prav zdaj dokazuje, da je izobraževanje na delovnem mestu že nepogrešljiva, marsikdaj celo temeljna oblika strokovnega izobraževanja, pa naj bi jo mi zavrgli? Sodobna proizvodnja, niti sodobno tržišče ne sprašujeta, kakšna spričevala je imel tisti, ki je napravil določeno vrsto blaga, temveč vprašata, kako je napravljeno in po kakšni ceni. Zato je tako stališče, o katerem smo brali tudi v Gradisovem vestniku, nevzdržno, gospodarsko na seveda prav zato tudi politično škodljivo.

Pa se s tem v zvezi vprašajmo, je vzklíknil tovariš Martin, ali smo sploh sposobni poslati vse, ki bi to želeli, v šole, na tečaje in seminarje? Preprosta pamet nam pove, da to fizično nismo sposobni storiti.

Predvsem pa naj bi se držali predpisa. Ta pa pravi, je pristavil predsednik osrednjega delavskega sveta, da lahko nekvalificiranega delavca prevedemo v polkvalificiranega po pol leta. Tega se v drugih

podjetjih drže in ne bi nam škodilo, če bi se tudi mi domislili tega predpisa. Pri nas ostajamo v poprečju na 78 din na uro, vtem ko so drugod po črki sicer pri 90 dinarjih, izplačajo pa ne izpod sto. Nujno je, da to vprašanje pri Gradisu uredimo, da ne bi zašli v težave zaradi pomanjkanja delovne sile, je izrazil svojo zaskrbljenost predsednik osrednjega delavskega sveta.

ENAK START ZA VSE

Tudi o drugem problemu so govorili na nedavni seji sindikalnega odbora podjetja. Gre namreč za enako izhodišče pri delitvi osebnih dohodkov v vseh poslovnih enotah. Problem je v tem, da je vrednost točke v eni poslovnih enot izpod 80, drugod pa že blizu 100 dinarjev. Gre seveda za startno, začetno vrednost točke. Obračun je sestavljen po enakih merilih za vse poslovne enote in dobe izplačanega pač toliko osebnega dohodka, kolikor ustvarijo ne glede na to, kakšna je osnovna, začetna vrednost točke. Potemtakem ne gre za to, da bi bil zaradi drugačne startne vrednosti točke kdo prizadet, problem se kaže bolj v psihološki luči.

Točka naj bo enake v vseh poslovnih enotah enake vredna. Menim, da bi se morale poslovne enote dogovoriti za enako izhodišče,« je dejal tovariš Zajšek, tovariš Vajt pa je dejal, da bi bil osrednji delavski svet najbolj poklican za tako priporočilo enotam. Le-ta je nekoč že sklenil, naj bo startna vrednost točke 85 dinarjev v vseh enotah, toda na naslednji seji so popustili pritisku posameznih enot in se je tako vse skupaj izrodilo, sta povedala. Tak sklep delavskega sveta ne bi prav v ničemer prizadel samostojnosti organov samoupravljanja enot, ustrdi pa bi enotnost podjetja, kar pa tudi ni, da bi prezrli, »Gre za to,« je dejal tovariš Vajt, »da se organizacijska še bolj utrdimo, da bi bili še bolj udarni. Razmere

kažejo, da nam je to vedno bolj potrebno, naši ljudje pa so pripravljeni za to tudi nekaj storiti.«

Kako napačno je, da teh stvari nimamo urejenih, se kaže ob ustanovitvi novega gradbišča, ko pridejo ljudje skupaj iz raznih enot pa z različno startno vrednostjo točke. Razumljivo je, da je vmes dosti nevolje in negodovanja, in to čisto brez potrebe. Usklajevanje z lokalnimi razmerami vsake poslovne enote, pa je tako in tako stvar nje same in ji s tem ta pravica nikakor ni prizadeta.

STIMULIRANJE STROKOVNJAKOV — TODA VPRAŠANJE JE SIRSE

Problem je znan in smo o njem že pisali, govorili na najrazličnejših konferencah in posvetovanjih: sedanje nagrajevanje strokovnjakov v našem podjetju ni stimulativno. Nekoč smo imeli pravilnik o tem, pa smo vse skupaj zavrgli bolj zaradi popuščanja uravnijevskemu pritisku, kot pa zreli analizi dobrih in slabih strani prejšnjega ocenjevanja in nagrajevanja strokovnjakov v našem podjetju.

Na centrali podjetja so zdaj postavili predlog, kako naj bi stimulirali predvsem organizatorje proizvodnje, kajti položaj je tak, da smo s točkami le-tem osebne dohodke pri podjetju zakovali, naj je delal dobro ali slabo, naj je imela poslovna enota dobiček ali je delala z izgubo, naj je bilo delo dobro organizirano ali slabo, izvedeno dobro ali slabo — svojo plačo je dobil. Sicer pa je problem res tako jasen, da ni treba posebej dokazovati, kakšna gospodarska in navsezadnje tudi politična škoda nastaja, ker ga puščamo, oziroma, smo ga puščali odrtogate.

Osnutek obsega predloge za nagrajevanje organizatorjev proiz-

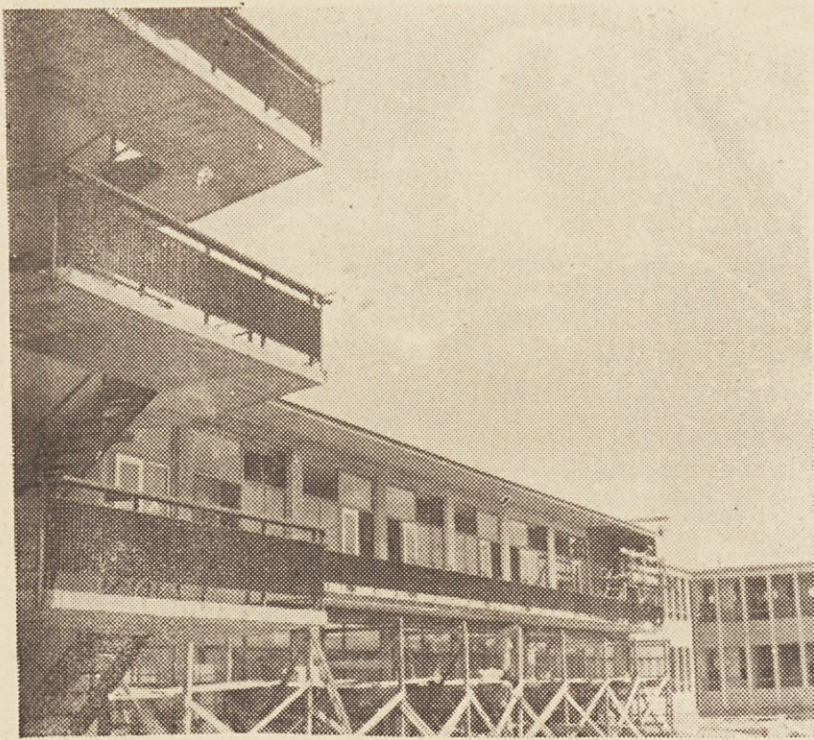
(Nadalj. na 2. strani)

Junija konferenca aktiva komunistov Gradisa

V prvi polovici junija bo tako kot vsako leto konferenca aktiva ZK podjetja. Letošnja konferenca bo imela še prav poseben pomen, saj bo v obdobju, ko se naš gospodarski sistem menja prav glede instrumentov ocenjevanja uspešnosti in gospodarnosti poslovne politike podjetja. Poleg tega so v letošnjem letu aktualna še druga vprašanja tako akcijskega kot organizacijskega pomena. Bolj kot doslej bo poudarjena kadrovska vprašanja, vloga in metode dela aktiva samega ter njegovo dosedanje delo.

Prav glede tega obstaja še določeno nerazumevanje funkcije tega organa, ki je v bistvu samo koordinatorski del vseh osnovnih organizacij, daleč proč pa od komandnega mostu, kar žele nekateri videti v njem.

Čeprav je bilo za napredek subjektivnih sil že precej storjenega, pa bo konferenca prav gotovo dala potrebne smernice za nadaljnje delo, ker se nikdar ne moremo ob taki dinamiki razvoja notranjih odnosov zadovoljiti s tem, kar je, ampak vedno stremeti za tistim, kar bi moralo biti.

V Mariboru gradi naše podjetje sodobno urejen gsilni dom

Le praktičen izpit za pridobitev polkvalifikacije

Pretekla seja upravnega odbora centra za izobraževanje je obravnavala vrsto problemov, ki so zdaj aktualni. Prav posebno pa je bilo naglašeno izobraževanje delavcev na delovnem mestu. V čem je prednost novega načina?

V dosednji praksi je center za izobraževanje organiziral osrednje tečaje za pridobitev polkvalifikacije. Program je obsegal teoretični in praktični del, ki ga je moral kandidat zadovoljivo opraviti, kajti v nasprotnem primeru pač z polkvalifikacijo ni bilo nič. Praksa je pokazala, da bi bilo treba biti pač bolj elastičen. Rešitev pa je v naslednjem:

— posebna komisija strokovnjakov iz podjetja bo v kratkem sestavila program praktičnega znanja, ki ga mora obvladati vsak ne kvalificirani delavec, če želi doseči polkvalifikacijo;

— na predlog delovodje in v soglasju s svetom obračunske enote v kateri dela, bo prijavitelcu odobreno, da izpit iz praktičnega dela opravlja;

— komisija strokovnjakov, ki bi jo imenoval upravni odbor centra, bo ocenjevala praktično delo oziroma znanje in priznavala polkvalifikacijo.

Sistem je dokaj preprost. Da bi zagotovili enotna merila pri ocenjevanju, bo ta komisija centralna ter bo na poziv poslovne enote tudi prispela ter ocenila kandidate. Seveda pa je za prijavo k temu izpitu iz praktičnega dela predpisan tudi pogoj, ki zahteva, da je prijavitelj pri nas v delovnem razmerju najmanj 4 mesece.

Center je v tem smislu opustil pri izpitu za polkvalifikacijo teoretični del, kar pa pomeni, da bodo zahteve pri izpitu za kvalifikacijo glede teoretičnega znanja bolj ostre. Smatramo, da smo v tem smislu storili korak dalje ter s tem rešili precej problemov, ki so se pojavljali doslej v izobraževanju, njegovi organizaciji, kakor tudi glede profila polkvalificiranega delavca.

M. S.

Akord - da ali ne?

Vprašanje ni zastavljeno brez vzroka. Pričela se je gradbena sezona in z njo je število stalnih članov naših kolektivov pomnožilo mnogo sezonskih delavcev, in to ne samo iz naše republike, ampak tudi iz sosednjih republik, Srbije, Bosne pa tudi iz daljnih Makedonije.

Cim bolj se razčisti vprašanje, ki zadeva obračunavanje dohodka po ekonomskem uspehu, čim bolj jasno je določena vloga obračunske enote, tem bolj jasno je bilo, da lahko postavimo osebne dohodke v neposredno odvisnost od ustvarjenega dohodka določene obračunske enote in pri tem obdržimo in še povečamo stimulativen vpliv takega načina plačevanja osebnega dohodka. S to ugotovitvijo in postavitvijo kolektivne odgovornosti za doseg boljšega ekonomskega uspeha in s tem večjih osebnih dohodkov, je postalo jasno, da direktni akord nima več kaj iskati v tem sodobnem načinu delitve dohodkov in je stimulativen sistem dana že po svoji osnovi. Važno je postalo le pravilno določevanje medsebojnih odnosov med člani kolektiva, ki tvorijo obračunsko celoto.

V tem spoznanju so nekatere naših poslovnih enot že lanske leto ukinile akordni sistem in s tem poudarile nov sistem stimulacije. K pospešitvi ukinitve akorda so še bolj prispevala nesoglasja v kolektivu zaradi neenakih pogojev pri akordiranju, nerealnost nekaterih akordnih zasluzkov in dejstvo, da pač vsa dela ni bilo mogoče akordirati, kar je vodilo do krivične delitve osebnih dohodkov med člani kolektiva obračunske enote.

Če hočemo zagotoviti stimulativen učinek novemu načinu delitve osebnih dohodkov z merili odnosov in obračunom proizvodnje, je nujno istočasno preiti na mesečni obračun doseženega uspeha. Tu pa so uspehi zelo dvomljivi in morda še manj natančni kot nekdanji akordi. Pravo sliko dajo šele trimesečni obračuni ali celo končni obračun po dogotovitvi objekta — tokrat pa je kolektiv — enotoma že okrnjen ali zamenjan. Navedene ugotovitve veljajo za obračunske enote — objekte ali sektorje, manj za poslovne enote v poprečju. Iz tega vzroka so nekatere poslovne enote tudi ostale pri obračunavanju doseženega osebnega dohodka po trimesečju ali celo še na daljše obdobje, vmes pa izplačujejo samo akontacijsko vrednost merilne enote.

Tak način seveda je mnogo izgubil na stimulativnosti (in to se na objektu dejansko pozna!) celo pri stalnih članih kolektiva, je pa čisto nesprejemljiv za sezonsko delovno silo. Če dodamo še moment, da je novi sistem v južnih republikah manj poznan in je tam akord še vedno glavna oblika stimulacije, je očitno, da doživljajo danes edine resne konflikte s sezoni, zidariji, tesarji in tako imenovanimi kubikaši, ki smo jih ob pomanjkanju delovne sile vključili v naše kolektive. Ti zahtevajo akord, neomejen delovni čas in podobne zahteve, ki odstopajo od določenega reda na naših poslovnih enotah. Jasno je, da v celoti njihovim zahtevam in težnjami ni mogoče ustreči, prav tako pa je jasno, da zahtevajo delovne in plačilne pogoje, ki jim bodo omogočili, da v sezoni — saj po njej se vrnejo domov — zaslužijo za forsirano delo, ki so ga pripravljali opravljati, in to za način, ki so ga vajeni in ki ga lahko sami obračunsko kontrolirajo.

Prevzete naloge, roki obvezni po naših pogodbah, vse to terja, da vključujemo tudi sezonske delavce v naš kolektiv. Najti kompromis med obstoječim sistemom in težnjami v kolektivu in zahtevami sezonskih delavcev pa je odgovorna naloga, ki jo morajo brez olašanja rešiti organi samoupravljanja in uprave poslovnih enot podjetja. Brezkompromisno stališče lahko prinese kolektivom in podjetju več škode kot koristi. Vztrajati na ukinjenem akordu povsod in brezpogojno je stališče, ki ga bomo le težko zagovarjali. Zato naj se vprašanje: »Akord — da ali ne?« le še obravnava povsod tam, kjer se za tako obravnavanje kaže nujnost.

Ing. Alfred Peteln

In spet: delitev po delu

(Nadalj. s 1. strani)

vodnje v obračunskih enotah, dalje v poslovnih enotah ter na centrali podjetja.

V obračunski enoti naj bi bili zajeti šef obračunske enote in delovodje. V poslovni enoti njen šef, tehnični pomočnik ter komercialni šef. Na centrali podjetja pa naj bi zajeli vodilno osebo, dalje pomočnike, in to: komercialnega direktorja, sekretarja za kadre, glavnega inženirja za mehanizacijo. Potlej so še šefi oddelkov centrale ter nekateri samostojni referenti (npr. za HTV).

Kot je videti iz predloga, je izbor dosti oster in omejen na dokaj ozek krog ljudi. Tovariš Zajšek je izračunal, da gre za okrog dvesto ljudi pri celotnem Gradisu. Oba, tovariš Zajšek in Vajt pa menita, da bomo s takim nagrajevanjem problem le delno rešili, uredili le najbolj pereči del problema, odortjo pa ostaja, kako nagraditi tudi tiste, ki prav tako veliko prispevajo k skupnemu dohodku podjetja, pa ostajajo vendarle ob obračunski osnovi. Ob nedavnem obisku enot je povedal tovariš Vajt, so ga na ta problem opozarjali posebej visoko kvalificirani delavci, ki jim učinka zaradi narave dela ni mogoče meriti in ostajajo z osebnimi dohodki izza tistih, ki so v akordu ali na normi. Torej bo s tem problem rešen le delno.

Zdaj pa se vprašajmo, kakšna so merila, po katerih naj bi ocenjevali. Predlog poudarja, da so skušali najti jasna in predvsem merljiva merila, da bi bilo čimmanj ocenjevanja na oko, da bi bilo pri ocenjevanju čimmanj subjektivnih elementov. In prav to je po mnenju tovariša Zajška odlika tega predloga, ker omogoča namreč preprost in jase izračun.

Merila so v predlogu razdelili na tri dele: ena bi veljala za obračunske enote, druga za poslovne in tretja za centralo podjetja. Precej pa bomo videli, da kakšnih posebno velikih razlik ni.

Obračunske enote naj bi bile stimulirane za:

1. ustvarjanje čistega dohodka,

2. za uresničevanje postavljenih rokov,

3. za kvaliteto izdelka in

4. za varnost pri delu.

Za prvi kriterij so postavili posebno formulo, po kateri naj bi dobil organizator proizvodnje več točk za čimveč odstotkov bo obračunska enota presegla planirani čisti dohodek.

Po drugem kriteriju bi za izpolnjevanje roka že dobili dodatne točke, prav tako seveda tudi, če so dela opravljena pred rokom, in odbitne točke, če roke zamujajo.

Kvaliteto bi ocenjevali s štirimi stopnjami: odlično, primerno, slabo in nezadostno. Dodatne točke bi podelili le ob odlični kvaliteti, pri primerni jih ne bi odzjemali, pri slabih in nezadostni oceni pa bi točke seveda odvzeli.

Potem je še varnost pri delu, ki naj bi jo ocenjeval referent za tehnično varnost v podjetju. Ocene so: vzorno delo, varno delo, še varno delo in nevarno delo. Dodatne točke bi dobili za vzorno delo, odbitne pa pri ocenah še varno in nevarno delo.

V poslovni enoti naj bi bili organizatorji proizvodnje stimulirani za naslednje:

a) ustvaritev čistega dohodka poslovne enote,

b) izpolnitev plana,

c) kvaliteta,

d) tehnična varnost.

Stopnje ocen so iste kot pri obračunskih enotah.

V centrali podjetja pa naj bi bila le dva kriterija, ki ju je mogoče najlaže meriti in pri čemer je treba izključiti vsakršen subjektivni vpliv (da bi namreč kdo sam sebe ocenjeval).

a) ustvaritev čistega dohodka podjetja,

b) izpolnjevanje plana.

Obračunske enote bi ocenjevale poslovne enote, le-te pa centrala podjetja. Sicer pa so nekateri kriteriji strogo računski.

Po govoru tovariša Tita v Splitu, je naglasil tovariš Vajt, »je bilo precej gonje proti visokim razponom v osebnih dohodkih. Pri nas smo to uskladili in menim, da tega

razmerja z nikakršnim sistemom nagrajevanja ne bi smeli porušiti. Navada je pri nas že taka, da je sistem od začetka dober, potle pa se izrodi. Tudi prejšnje nagrajevanje je bilo v začetku dobro in je imelo vrsto koristnih ter spodbudnih elementov. Potlej pa se je začelo kaziti, ker je bilo še občutiti, da se skuša nekatere umetno vzdrževati na »višji ravni« in so se pojavile uravnilovske tendence, pa je bil »pozitiven«, četudi je imel izgubo, kar se je skušalo opravičevati z objektivnimi vzroki. Izgovor je mogoče vedno najti, saj poznate tisti pregovor o pasjem repu. Zato tudi morajo biti stvari nenehno v gibanju kot voda, ki se usmradi, če stoji.«

»Pri nas v Mariboru,« je povzel besedo tovariš Zajšek, »to tudi po ukinitvi tistega nagrajevanja ni bil problem. Ustvarili smo si sistem, ki je spodbuden tako za organizatorje proizvodnje kot za vse proizvajalce in tudi uslužbence. Krog je pri nas seveda dosti širši kot pa po tem predlogu strokovnega kolegija. Sam sem že izračunal, kako bi posamezniki odrezali po tem pravilniku oziroma po teh kriterijih. Bistveno velikih razlik ne bi bilo. Novi predlog je dosti boljši glede preseganja čistega dohodka kot pa to, kar imamo v Mariboru. Menim pa, da bomo morali pri nas v Mariboru morda kombinirati oba sistema, ker bi bilo napak, ko bi naše kar zavrgli. Videti pa bo treba plan, kajti od tega, kako je plan postavljen, je po tem predlogu precej odvisno, kakšen bo osebni dohodek.

In prav to se mi zdi, da je slaba stran tega predloga. Preveč je naslonjen na plan. Mislim, da bi bilo treba bolj vezati na ustvarjanje dinarjev, kajti le to nam daje skupni dohodek podjetja in navsezadnje tudi sredstva za osebne dohodke. Sicer pa bo treba stvar še podrobno proučiti in so te pripombe bolj ali manj na hitro povedane, ker sam predlog pravzaprav niti ni prišel v širšo razpravo. S to objavo v časopisu naj bi se taka širša razprava tudi začela,« je zaključil sekretar aktiva komunistov Gradisa tovariš Zajšek.

drobne vesti

■ **Ljubljana** — Po raztormiranju bivših Centralnih obratov so bili izvoljeni v novih poslovnih enotah tudi novi organi delavskega samoupravljanja. V strojno prometnem obratu je bil izvoljen za predsednika delavskega sveta strojnik Janez Martinčič, za predsednika upravnega odbora pa šofer Jože Jeranko. V kovinskih obratih pa je bil izvoljen za predsednika DS varilec Franc Pevec, ki je bil že prej predsednik DS v Centralnih obratih. Za predsednika UO pa je bil izvoljen mojster elektro delavnice Franc Plešec. Oba DS sta med drugim razpravljala in sklepala tudi o novih organizacijskih shemah obeh novih uprav.

■ **Jesenice** — Na zasedanju DS so sklenili dobiti prispevek za gradnjo grobnice padlim borcem v Cerknem v materialu v vrednosti 100.000 dinarjev. Izvolili so tudi nov upravni odbor. Na množičnem sestanku bodo tolmačili pravilnik o nagrajevanju po obračunskih enotah, katerega je sprejel DS. Ugotovili so, da je potrebno, da se sestane UO vsaj enkrat mesečno. Sindikalni podružnici so po njihovem mnenju nakazali premajhen znesek dotacije v višini 360.000 din. Razpravljali so tudi o slabem plačevanju situaciji železarne Jesenice ter o tem, da ne dobe lokacije za nove stolpnice.

■ **Rayne** — DS poslovne enote je razpravljalo o pomanjkanju delovne sile, predvsem zidarjev. Primanjkljaj nameravajo nadomestiti s priučitvijo delavcev na stroju Turbosol za ometavanje malte. Sprejeli so tudi interni pravilnik o organizaciji in kontroli bolezenskih dopustov.

■ **Ljubljana** — Naše podjetje je obiskala skupina strokovnjakov gradbenega podjetja »Lavčević Ivan« iz Splita. Ogladali so si obrat gradbenih polizdelkov, polmontažno gradnjo v Novih Jarsah in Vodmatu. V razgovorih, ki so jih imeli z vodilnimi ljudmi v podjetju, so se zanimali za organizacijo podjetja in tehnične izvedbe novogradnje.

■ **Maribor** — Na zasedanju DS so med drugim razpravljali in sklepali o poročilu šefa poslovne enote ing. Maistra, ki je poročal o finančnem stanju in o tekoči problematiki poslovnih enot. Za dom političnih organizacij bodo prispevali znesek 5-6 milijonov s tem, da se bodo odrekli 3% manipulativnih stroškov. Sklenili so tudi, da bodo posebej obravnavali tiste računske enote, ki bodo zaključile mesečne obračune negativno. Izvolili so tudi nov UO.

■ **Koper** — Na skupni seji SOP, komisije za šport in rekreacijo in referentov za šport pri posameznih enotah je bil sprejet sklep, da bo športni dan Gradisa pred športnimi igrami gradincev, ki bodo letos ob koncu avgusta v Mariboru.

Gradis znova gradi cesto

Prevzeli smo gradnjo
enega odseka
na ljubeljski cesti

Pred leti je znaten del naših kapacitet služil gradnji avto ceste, saj smo sodelovali pri gradnji več kot 40 km ceste Ljubljana—Zagreb. Po tej gradnji je minilo nekaj let, v katerih nismo gradili cest, te dni pa bomo pričeli z gradnjo prvih dveh odsekov avto ceste Naklo—Ljubelj in se s tem zopet vključili med graditelje cestnih objektov.

Gradisu je poverjena naloga zgraditi prve 4 km nove avto ceste od Naklega (od odcepa nove ceste od sedanje gorenjske magistrale na koncu betonskega odseka pri bistriškem klancu) do odcepa nove gorenjske ceste in priključno deteljico te ceste pri vasi Tabor. Skupna dolžina cestišča našega odseka znaša nekaj več kot 6 km, od tega večina z najnovejšim profilom cestišča 7,5 m in obojestranskimi odstavnimi pasovi. Poleg izdelave planuma in tampona na tem odseku bo treba zgraditi še 65 m dolg nadvoz in 50 m dolg most čez Bistrico ter tri 5 m široke cestne podvoze za poljske poti. Na tem odseku bo potrebno opraviti ca. 210.000 m³ zemeljskega izkopa. Pričetek del bo 1. junija, na trasi pa sredi junija. Dela morajo biti opravljena v oktobru, da bo mogoče še pravočasno izvršiti betonsko vozišče. 18 km dolgi priključek do ljubeljskega predora mora biti namreč letos predan prometu in bo čez zimo že služil nemotnemu prometu na tej mednarodni cestni povezavi srednje Evrope z južnim Balkanom. Vrednost od nas prevzetih del znaša blizu 620 milijonov dinarjev.

Naloga je poverjena trem poslovnim enotam. Gradbeno vodstvo Ljubljana prevzame ca. 1,5 km dolgi odsek od začetka do mostu čez Bistrico, most sam in ostanek ceste bo izvajalo gradbeno vodstvo Jesenice, poslovna enota Kranj pa bo izvajala dela na 65 m dolgem nadvozu in treh cestnih podvozhjih. V njena dela se bo vključila tudi Skofja Loka, naš lesni obrat, ki bo izdelal potrebne mostne odre.

Za dela na trasi je potrebna znatna mehanizacija: bagri, skreperji, buldozerji in veliko število prevoznih sredstev, kar bomo krili delno iz lastnih kapacitet, delno pa iz posojenih kapacitet, ki jih bomo najeli čez gradbeno sezono.

Gradbeno delo, ki smo ga prevzeli, je brez dvoma lepo in zanimivo, tako organizacijsko kot izvedbeno, bo pa od vseh sodelujočih zaradi visokih kvaliteten zahtev in kratkega roka zahtevalo precejšnjega prizadevanja in znatnih naporov.

Ker pa se v drugem letu obetajo še nova tovrstna dela na gorenjski cesti, lahko smatramo prevzeto delo kot pričetek ponovnega večletnega dela na interesantnih cestnih delih, ki brez dvoma spadajo v delokrog del, ki se jih mora naše podjetje udeleževati.

Ing. Alfred Peteln

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis. Ureja ga uredniški odbor. Odgovorni urednik Lojze Cepuš. — Tiska tiskarna »Toneta Tomšiča« v Ljubljani — Izhaja mesečno

5000 votlakov na dan

Stroj smo izdelali v kovinskem obratu v Ljubljani

V obratu gradbenih polizdelkov v Ljubljani že nekaj časa obratuje sodobna naprava za proizvodnjo žlindrinah votlakov. To je tako imenovana stabilna vibrostiskalnica za žlindre votlake. Celotna naprava je izdelana doma, razen samega stroja (stiskalnice), ki je uvožen iz Zahodne Nemčije. Celotno napravo — od silosa do transporterja in naprave za odvzemanje votlakov — so izdelali v kovinskem obratu v Ljubljani.

Naprava, ki je med strokovnjaki poznana kot stiskalnica tipa »Schlosser«, je začela obratovati letos spomladi. Vendar se je pokazalo, tako kot pri skoraj vsaki poskusni proizvodnji, da nekaj ni v redu. Elementi, ki so nastali v stiskalnici, so takoj, ko so prišli na transportni trak, pokazali večje ali manjše razpoke.

»Precej časa smo si belili glavo,« je pripovedoval šef betonarne inženir Branko Vasle, »kaj naj bi bilo vzrok tem okvaram. Mislili smo sprva, da so razpokam v votlakih morda krive deske (palette), na katerih ležijo votlaki in nato z desko potujejo po transporterju do odvzemnega mesta. Trdovratno smo iskali napako in vsako desko, na kateri je prišlo do napak na votlakih, zaznamovali. No, sčasoma pa

smo le našli pravi vzrok. Ugotovili smo, da je vzrok lomom na prehodu iz same stiskalnice na žičnico. Votlaki so se namreč na prehodu iz stiskalnice na žičnico nekoliko preveč stresli in to je povzročilo precej lomov. Ko smo to hibo odpravili s tem, da smo med stiskalnico in transportni trak montirali gibljivo konzolo, se je število počenih elementov bistveno zmanjšalo. Ta konzola je odpravila prejšnje sunke in nam tako skoraj v celoti odpravila prejšnji kalo.«

Nova naprava ima zelo veliko zmogljivost, saj lahko izdelajo v tej stiskalnici okrog 5000 žlindrinah votlakov dnevno. Če bi delali s to stiskalnico v dveh izmenah (kar pa seveda trenutno ne pride v poštev, ker še ni tolikšnih potreb na trgu), bi naredili dnevno okrog 10.000 vo-

tlakov, mesečno torej ca. 250.000, letno pa okrog 3 milijone. Skratka, kapaciteta te naprave je enaka zmogljivosti normalne opekarne.

Kolikšna je ekonomičnost te nove naprave, je razvidno tudi iz naslednjih podatkov: stiskalnica »Schlosser« izdelava do 5000 votlakov dnevno, kar je ravno enkrat več, kot jih naredi stiskalnica tipa »Komet«. Pri tem pa je pri »Kometu« zaposlenih 8 ljudi (za 2500 elementov dnevno), pri »Schlosserju« stiskalnici (5000 votlakov) pa le 11. Prednost je torej očitna.

Naprava že daje vrsto elementov za nove zgradbe, ki jih bo naše podjetje kmalu začelo graditi v Ljubljani (Gradiš 62 in še nekatere). Žlindrine votlaki, izdelani v tej stiskalnici, so trdnjši od betonskih votlakov, izdelanih v »Kometu«, ker naprava »Schlosser« bolje komprimira. Kot rečeno, so pravkar na »Schlosserju« izdelali in še delajo elemente za oba stanovanjska bloka »Gradiš 62«, nadaljnjo proizvodnjo pa bodo seveda narekovala potrebe. V tej stiskalnici je mogoča proizvodnja najrazličnejših votlakov in drugih elementov, po katerih se bo v prihodnosti pokazala na tržišču potreba.

Nova stiskalnica za proizvodnjo žlindrinah votlakov v OGP Ljubljana (Schlosser)

ZAKAJ JE LETOS MANJ PRIJAV ZA DOPUSTOVANJE V POČITNIŠKIH DOMOVIH

Ni vse zaradi avtobusa

Ena izmed oblik rekreacije delovnega človeka je vsekakor možnost letovanja v počitniških domovih, ki so si jih posamezni kolektivi zgradili z namenom, da njihovi člani preživijo v njih svoj letni dopust ter si tako pridobijo nujno potrebnih sil za nadaljnje delo.

Z istim namenom smo tudi pri nas zgradili počitniške domove v Ankaranu, v Poreču ter na Pohorju. Ne glede na različne materialne možnosti posameznika je cena dnevnega penzioniranja prilagojena tako, da ima res vsak dejansko možnost preživeti svoj letni odih v primernem okolju in po primerni ceni, razliko od vplačane pa do ekonomske cene pa krije kolektiv.

Analiza letovanja nam je v primerjavi z vrsto preteklih sezon pokazala, da se počasi izenačuje število delavcev in uslužbencev, ki so preživeli svoj dopust v naših domovih, kar je vsekakor razveseljivo. Vendar pa so prijave prav letošnje leto precej razočarale, saj imamo domove polno zasedene le junija in avgusta. Da bi bile že itak nizke cene še pristopnejše, smo letos uvedli še režim predsezone in posezone, kar je v tem času posledica znižanja sezonskih cen za nadaljnjih 20 odstotkov. Kljub temu pa je odziv glede na številčnost kolektiva, kakor tudi kapacitete naših domov, precej medel.

Kje je temu vzrok?

Marsikdo bi to utemeljeval s tem, da smo ukinili avtobusni prevoz v naše domove, kar smo prakticirali doslej. Vendar pa ukinitve avtobusa ne more biti vzrok, saj smo nadomestili dosedanj avtobus podjetja s pogodbeno najetim avtobusom prevoznikov podjetij. Ker to ni verjetno poglavitni razlog, ga je verjetno treba iskati drugje. Morda še ne znamo varčevati med letom in si nato privoščiti prepotrebne dopust? Malokdaj je bilo kje slišati, da kdo že z januarskimi osebnimi dohodki prične »dajati na stran« z namer-

nom, da si bo s tako prihranjenim denarjem privoščil letovanje na morju ali na Pohorju. Morda so vzrok osebni dohodki, tj. njihova višina in sistem delitve? Morda je vzrok v zadolženosti, ki jo je povzročila morebitna motorizacija ali pa prehitra modernizacija gospodinjstva?

Naj bo vzrok kakršen koli, res je, da imamo domove polno zasedene samo v visoki sezoni, kar ni razveseljivo, ker potem ti s trudom in žrtvami postavljeni objekti ne služijo v celoti svojemu namenu. Da bi odkrili resnične vzroke, je uredniški odbor našega glasila sklenil razpisati anketo o teh vprašanjih z upanjem, da bo v odgovorih vseh članov kolektiva našel zaželeno resnico.

Pred nedavnim so o teh vprašanjih razpravljali tudi na posebnem posvetovanju v Beogradu. Precej pogosto je bilo slišati problematiko, ki je tudi pri nas aktualna, čeprav smo glede cene penzioniranja pri našem podjetju precej pod jugoslovanskim povprečjem glede osebnih dohodkov pa nad njim. Mnogo se je govorilo o podaljšanju sezone, vendar pa kako doseči primeren obisk, pa kakšne konkretne sugestije, razen tega, naj bi cene znižali (pri nas znaša ta v predsezoni 400 din na dan, kar je pravzaprav minimalno), ni bilo. Splošna misel, ki se je izkristalizirala na posvetovanju, je bila, da bodo domovi ob taki frekvenci obiskov, kot je letošnja, postali za kolektive breme, ki se ga prav gotovo v perspektivi ne bo izplačalo nositi.

Problem, ki je očitno, vendar pa še neresen, so naši predpisi, ki to področje urejajo. Vsekakor jih bo treba uskladiti z življenjsko prakso, da ne bodo predstavljali cikle razvoja na tem področju, kajti osnovni namen njihove veljavnosti je, da se jih spoštuje in izvaja, ne pa tiho krši. S tem mislim povedati, da bo treba domove odprtega tipa legalizirati in v tem smislu doseči

spremembo sedaj veljavnih predpisov, ki pa po svoji vsebini tega ne dovoljujejo.

V dosedanjih izvajanjih je nakazanih samo nekaj problemov vsakdanje prakse poslovanja naših domov za odih. Upajmo, da jih bomo v glavnem že letos zadovoljivo rešili v korist kolektiva in družbene skupnosti kot celote.

Milan Šurk

Omogočen prevoz z avtobusom v počitniške domove

Ker smo tik pred počitniško sezono in glede na to, da je bilo zelo veliko razpravljanja po vseh poslovnih enotah o možnosti prevoza z avtobusom v Poreč in Ankaranu, je bila sklenjena pogodba s SAP TURISTOM v Ljubljani, ki bo izvrševal te usluge za naše podjetje.

Avtobus bo odhajal v Poreč in Ankaran z avtobusne postaje v Ljubljani ter bo pripeljal člane kolektiva do počitniških domov. Cena za vožnjo v Poreč v eno smer bo 1250 din, v Ankaran 750 din. Vozne karte se bodo lahko plačevale v samem avtobusu in ne bo treba za te vožnje iz Ljubljane nobenih rezervacij, ker bodo to posebne vožnje za Gradiš. Pri prevozu se bodo lahko koristile vse olajšave, ki so v veljavi v osebnem prometu; obrazec K-15 (sindikalni ponust), invalidske vozovnice itd. SAP Turist nam je tudi obljubil, da bo omogočil članom kolektiva iz štajerskega bazena rezervacije na rednih vožnjah Maribor—Ljubljana, v kolikor bodo pravočasno, tj. vsaj teden dni prejaviteljne v njihovih podružnicah podjetja.

M. A.

Vino in neopravičeni izostanki

Iz dela disciplinske komisije pri PE Maribor

Disciplinska komisija pri PE Maribor je imela januarja, februarja, marca in aprila skupno 30 disciplinskih obravnav, na katerih je bilo kaznovanih 38 delavcev. Za različne prekrške so bile izrečene naslednje kazni:

Z denarno kaznijo za 10 % zmanjšanja osebnega dohodka za dobo treh mesecev sta bila kaznovana dva delavca in sicer priučenici zidar Z. R., zaposlen na gradbišču Kidričevo in delavec H. V. iz Maribora.

Prvi je bil kaznovan zaradi nedostojnega in nasilnega obnašanja na gradbišču in nadlegovanja sodelavcev pri delu, kar se je zgodilo v opitem stanju. Delavca so z dela odstranili. V drugem primeru pa gre za nedisciplino, neopravičeno izostajanje z dela in pijančevanje.

Z 10 % zmanjšanjem osebnega dohodka za en mesec je bilo kaznovanih osem delavcev zaradi neopravičenih izostankov z dela več kot 3 dni. Poleg tega je bil kaznovan z isto kaznijo skupinovodja P. K., ki

ni delo vestno nadzoroval, zaradi česar je nastala materialna škoda. Delavca D. K. in K. J. pa sta bila kaznovana zaradi zanemarjanja službe.

V več primerih je morala disciplinska komisija izreči tako kazen delavcem, ki niso upoštevali hišnega reda v delavskih naseljih in samskih domovih (pijančevanje in kajenje nočnega miru, neopravičeno prenočevanje v samskem domu in neizvajanje osnovnih higienskih principov).

Na denarno kazen s 5 % odvzema od mesečnega osebnega dohodka sta bila kaznovana tesar C. J. iz Maribora in delavec D. P. iz Radence, in to zaradi neopravičenih izostankov z dela.

S strogim javnim ukorom za manjše disciplinske prekrške kakor npr. neopravičeni izostanek z dela do dveh dni, za malomarno vršenje čuvajske službe, za manjše uživanje alkoholnih pijač in prepir med

delom itd., je bilo kaznovanih 18 delavcev.

Iz tega je razvidno, da so vzroki za kaznovanje v večini primerov isti: neopravičeni izostanki in vinjenost na delovnem mestu. Prvo in drugo se neugodno odraža predvsem na posameznih sektorjih, na katerih je pomanjkanje delovne sile že tako očitno. Nediscipliniranost neugodno vpliva tudi na druge delavce, zaradi tega naraščajo izostanki, kar povzroča zastoj v produkciji.

Na drugi strani pa delavci, ki nosijo alkoholne pijače na gradbišče in jih uživajo med delovnim časom, ali pa prihajajo na delo v vinjenem stanju, ne povzročajo samo disciplinske prekrške, temveč tudi ogrožajo zdravje in življenje svojih sodelavcev, kakor tudi svoje lastno.

To bi se moral zavedati vsak delavec in disciplinirani komisijam se s podobnimi primeri ne bi bilo treba več ukvarjati.

SKLEPI

Prva redna seja upravnega odbora podjetja je bila 24. maja 1963 na centrali podjetja v Ljubljani. Sprejeli so naslednje sklepe:

1. Za predsednika UO podjetja so izvolili ing. Saša Skulja, za namestnika predsednika pa Marjana Primožiča.

2. Potrdi se primopredaja in prevzem uprave podjetja, katero je izvršil novo izvoljeni upravni odbor, ter sprejme na znanje poročilo bivšega predsednika upravnega odbora podjetja.

3. Osnutek pravilnika o nagrajevanju po delu se sprejme na znanje ter s predlaganimi dopolnitvami ter s spremembami posreduje kolektivu v razpravo, katera naj bi bila zaključena do 15. junija 1963 ter na tej osnovi izvršena definitivna redakcija in predložen definitivni tekst v redni postopek za potrditev.

4. Osnove predloga pravilnika za finansiranje individualne stanovanjske gradnje v okviru kolektiva se potrdijo s tem, da splošna služba podjetja sestavi tekst predloga cit. pravilnika ter ga posreduje kolektivu v javno obravnavanje.

5. Predlog najemnin in cen za montažo in demontažo žerjavov se potrdi s tem, da se predlagane spremembe s strani upravnega odbora podjetja vnesajo v prej omenjeni cenik.

6. Osebna zaščitna sredstva, ki se predvidevajo v okviru kumulativnega plana nabave zaščitnih sredstev za varnost pri delu, naj se nabavijo in realizirajo plan HTV.

7. Vloga Iva Komarja za študijski dopust se ugodno reši in zaproseni dopust odobri.

Za upravni odbor podjetja
predsednik
Ing. Saša Skulj

drobne vesti

■ Ljubljana — Komite ZMS podjetja Gradiš je sklenil organizirati športna tekmovanja mladine Gradiša v počastitev dneva mladosti. Odbor, ki je zadolžen za izvedbo tekmovanja, je imel delovni sestanek 17. maja, na katerem so se dogovorile, da bodo tekmovanja v Ljubljani 2. in 9. junija. Tekmovali bodo v nogometu, odbojki, šahu, namiznem tenisu in streljanju.

■ Skofja Loka — DS je sklenil, da bodo zaostriili ukrepe proti nediscipliniranim članom kolektiva. Da mislijo resno, so sklenili razrešiti zaradi nediscipliniranosti vodilnega brigadirja v obratu in premestiti na drugo delovno mesto.

■ Ljubljana — Na obratu gradbenih polizdelkov so že preskusili gladilec betona, katerega so izdelali v kovinskih obratih v Ljubljani po načrtih konstrukcijskega oddelka centrale. Preizkušena sta bila podobna stroja, od katerih je bil eden izdelek SKIP, drugi pa uvožen iz Francije. Navzoči, ki so prisostvovali preskusu, so bili mnenja, da bo gladilec betona, ki smo ga izdelali v naših obratih, bolj primeren kot pa ostala dva. Naši konstruktorji pa kljub temu niso bili zadovoljni in bodo odpravili še manjše napake in skušali najti primernejši pogonski motorček. Stroj naj bi delal po odpravi teh napak vsaj leto dni na naših gradbiščih, šele nato bi ga serijsko izdelovali.

R A Z P I S

Kadrovska komisija pri DSP razpisuje naslednja štipendijska mesta za šolsko leto 1963/64:

1. Pet štipendij na gradbeni fakulteti
2. Osem štipendij na gradbeni srednji šoli
3. Osem štipendij za delovodje
4. Dve štipendiji za HTV
5. Tri štipendije za strojne tehnike
6. Tri štipendije na višji komercialni šoli
7. Tri štipendije na ekonomski srednji šoli
8. Ena štipendija na administrativni šoli
9. Tri štipendije na višji šoli za socialne delavce ali višji kadrovske šoli

Prijave sprejema kadrovsko-socialni oddelek centrale podjetja do 20. junija 1963. Pri izbiri kandidatov bodo imeli prednost otroci članov kolektiva in zaposleni člani v kolektivu, ter že vpisani slušatelji na kateri koli zgoraj naštetih šol.

1416

1349

839

826

704

689

576

53

Planski barometer za mesec april 1963

A. Uspeh podjetja:

V aprilu 1963 je izvršilo podjetje skupni finančni plan s 96,4 %, gradbeni finančni plan pa s 105 %. Letnega plana je izvršeno 20,5 % ali za 0,79 % manj kot je planirano za letošnje leto.

Podrobnejši podatki so prikazani pri obdelavi posameznih poslovnih enot.

B. Uspeh gradbenih enot:

Gradbišča so v mesecu aprilu 1963 kot celota izvršila skupni finančni plan s 93,9 %, gradbeni finančni plan s 105 %. Obrtniška dela pa so izvršena 72 % od planiranih del.

Skupni letni plan so gradbišča dosegla v tem mesecu 19,5 % ali za 1,2 % manj kot je planirano. Letni gradbeni plan pa je dosežen 21,7 % ali za 1 % več kot je planirano.

Gradbenega finančnega plana ne dosegajo naslednja gradbišča: Ljubljana — izvršeno 67,8 %, Ravne izvršeno 80,8 % ter Kranj — izvršeno 82,9 %. Vsa druga gradbišča presegajo gradbeni finančni plan. Odstotek preseganja se giblje od 8 do 38, pri gradbišču Koper pa 107.

C. Uspeh obratov:

Obrati so kot celota v mesecu aprilu 1963 izvršili mesečni plan z 107,3 %. Letnega plana pa so dosegli 24,1 % ali za 1,4 % več kot je planirano.

Obrat gradbenih polizdelkov Ljubljana je izvršil v tem mesecu 93 % plana. Medtem ko so vsi ostali obrati presegli mesečni plan. Odstotek preseganja se giblje od 6 do 15. Podrobnejši podatki so razvidni iz posebne tabele.

SPLOSNO

V primerjavi z istim mesecem v letu 1962 je bil izvršen mesečni finančni plan s 107,6 %, gradbeni finančni plan pa s 119 % pri sicer nekoliko nižji planirani vrednosti, vendar lahko trdimo, da so bili vsekar ugodnejši planski podatki pri realizaciji kakor v letošnjem letu. Planirano produktivnost so v tem mesecu gradbišča v celoti dosegla 92 %, obra. pa 78 %. Ta pokazatelj sta presegli gradbišči Jesenice za 35 % in Koper za 49 %, od obratov pa lesni obrat Skofja Loka za 2 %, ter projektivni biro za 16 %. Pri vseh ostalih poslovnih enotah se dosežen odstotek giblje od 63 do 99.

Planirani osebni dohodek so prekorčile naslednje poslovne enote: Celje za 15 %, Zalog za 24 %, KO Ljubljana za 30 %, KO Maribor-Studenca za 9 %, LO Skofja Loka za 17 % in projektivni biro za 6 %. Pri vseh ostalih enotah pa se ta odstotek giblje od 83 do 99, razen pri gradbišču Kranj, ki je doseglo le 58 %.

Planirani dohodek na uro je preseglo gradbišče Ravne za 9 %, KO Ljubljana za 36 %, LO Skofja Loka za 1 % in projektivni biro za 1,8 %. Pri vseh ostalih enotah se giblje ta odstotek od 60 do 97 %.

Planirana poraba materiala je prekorčile pri gradbiščih. Celje za 13,7 %, Koper za 1,5 %, SPO Ljubljana za 12,5 %, KO Ljubljana za 36,7 %, Lesni obrati Skofja Loka za 8,7 %, OGP Ljubljana za 6,3 % in projektivni biro za 108 %. Pri ostalih enotah je po raba materiala v mejah planiranih zneskov.

Podrobnejši pregled realizacije planskih podatkov je razviden iz naslednje tabele:

Skupina, ki gradi industrijsko halo podjetja »MARLES« v Limbušu pri Mariboru

Planski pokazatelji	Gradis skupaj	Gradbišča skupaj	Ljubljana	Maribor	Celje	Jesenice	Ravne	Zalog	Koper	Kranj	Obrati skupaj	SPO Ljubljana	KO Ljubljana	KO Maribor	LO Sk. Loka	OGP Ljubljana	Projekt. biro
Skup. fin. plan v %	96,4	93,9	81	90,5	88,5	105,6	63,7	122,6	238,7	58,8	107,3	113,6	106,6	107	115,9	93	110,8
Gr. fin. plana v %	105	105	67,8	108,3	110,8	138	80,8	136	207,6	82,9	—	—	—	—	—	—	—
Letni plan v %	20,5	21,7	14,8	23,3	17,6	29	21	23,1	37,3	13,2	24,1	19,2	23,4	26,7	35,9	20,4	38,8
+ - v %	-0,79	+1	-7,2	+1,3	+1,6	+9,9	-5	+6,1	+19,3	-2,8	+1,4	+2,2	+1,4	+1,7	+4,9	-1,6	+5,8
Produktivnost:																	
plan	990	860	850	840	800	1000	900	780	950	850	1535	2140	1500	1415	1500	1300	950
realizacija	886	787	533	826	576	1349	689	704	1416	839	1204	1346	1148	1180	1529	966	1099
Dohodek na uro:																	
plan	251	241	232	247	212	279	243	214	266	249	291	345	304	286	253	247	498
realizacija	235	221	205	226	203	264,9	264	189	208	191	282	208	413	263	256	239	507
Osebni dohodek:																	
realizacija v %	95	92	84,4	83,6	115	92	99	124	86	58	106	88	130	109	117	99	106
Poraba materiala:																	
Plan v %	41	41,1	40,5	39,5	43,5	41,0	46,5	41,0	38,7	40,0	40,4	13,6	51,8	56,2	56,2	46,7	3,6
realizacija	37,7	32,2	40,7	19,9	49,5	28,6	45,4	30,0	39,3	12,6	47,8	15,3	70,8	52,2	61,1	49,8	7,5

Sistem plus človek

Z obiska pri kolektivu gradbišča »Marles« pri Limbošu

Delovni kolektiv, ki ga vodi tovariš Miro Žorž, znani Gradisov politični funkcionar, gradi veliko industrijsko halo za podjetje »Marles« v Limbušu pri Mariboru. Objekt je kar zahteven, saj je dolg 180 metrov in širok 54 metrov, razdeljen pa je v tri ladje.

Posebna zanimivost objekta je streha, ki bo krita s siporex ploščami, to je iz plinastega betona, kakršnega izdelujejo v tovarni v Puli. Naše podjetje je menda prvič uporabilo ta material pri gradnji weekend hiše v Poreču, v Mariboru pa ga zagotovo zdaj uporabljajo prvič.

In kaj naj še povem, da znaša predračunska vrednost celotnega objekta 340 milijonov dinarjev, da je štela skupina pred nedavnim še okrog 50 ljudi in da jih je zdaj le 32, ker investitor nima odprtih kreditov ali kaj, skratka, denarja ni. Rok dovršitve pa je do konca leta, ki pa zaradi investitorjevih težav s sredstvi najbrž tudi ne bo držal.

Vse to niti ni tisto poglavitno, zaradi česar bi rad spregovoril o tem kolektivu, četudi zasluži, da pišemo o njem tudi zavoljo njegovega dela.

»Celo boljše so delali kot prej,« je dejal tovariš Žorž. Gre pa za tole Kot je znano, so v mariborski poslovnici enoti ukinili neposredna merila delovnega učinka, norme in akorde, pa me je zanimalo, kako gre zdaj, ali je to kaj občutiti in če se je zmanjšala produktivnost.

Naj sem še tako spraševal, odgovori so bili isti: niti ni produktivnost padla, raje je celo večja, niti ni zaradi tega kakšno nerazpoloženje med delavci. Zdaj so že spoznali, da osnovna postavka le ni vse

in da zgolj fizični učinek ni vse, kar je treba storiti pri delu, da je treba tudi varčevati z materialom in sploh s stroški, da je treba delo čimboljše organizirati, da je čim manj zastojev, skratka, da je treba paziti na vse, kar vpliva na dohodek obračunske enote.

Taka zavest se oblikuje v tem kolektivu. Navsezadnje bom moral verjeti tisto, kar mi nikakor ne gre v glavo brez številnih pomislekov; da je mogoče delo uspešno organizirati tudi brez norm in akordov, če...

...če bi se povsod tako potrudili in s kolektivom toliko politično delali, kot so to storili v tem kolektivu.

Toda da ne bi bili pridigarški: pogledajmo raje še nekaj drugih elementov, ki so pripomogli k takemu razpoloženju in k takim uspehom. Daleč od tega, da bi bil zaslužek posameznika v njihovi skupini odvisen samo od osnove in od vrednosti točke, oziroma odstotka, za kolikor se vrednost točke vsak mesec poveča (zmanjšanje v tej skupini tako ne pride v poštev, saj znaša aprilski odstotek +24). Določili so še posebna merila, po katerih ocenijo vsakega izmed delavcev, in to vsak mesec. To stori proizvodni svet obračunske enote.

Merila pa so tale: strokovno znanje, kvaliteta in efekt dela, izvrševanje delovnih nalogov, disciplina in odnos do sodelavcev, gospodarnost in upoštevanje HTV. Ta merila veljajo za nekvalificirane in polkvalificirane delavce, vsem ko imajo kvalificirani in visoko kvalificirani delavci še dva: vzgoja kadrov in organizacijska sposobnost.

Tako je pri nekvalificiranih 25 gibljivih točk, pri polkvalificiranih 45, kvalificiranih 60 in pri visoko kvalificiranih 70 točk, kar ni malo. Tovariš Žorž pove, da je proizvodni svet sila objektivni in še bolj strog, da vsak mesec dobro prerečetajo slehernega in natanko vedo, če je kdo »zabušaval« ali je imel drugačne težave, kako je ravnal z materialom itd. tako, da le malokdo doseže najvišje možno število točk.

Te kriterije imajo v vsem mariborskem gradbenem vodstvu, v tej enoti — to sem videl na lastne oči — na to ni samo sistem.

To je sistem plus — človek, upravljavec.

V. J.

Uspeh OGP je uspeh vsake enote Gradisa

GOSPODARSKA PROBLEMATIKA OBRATA GRADBENIH POLIZDELKOV IN PERSPEKTIVE NJEGOVEGA RAZVOJA

Problematika posameznih poslovnih enot podjetja je dokaj pestra in za posameznika, ki se direktno ne ukvarja z njo, večini precej nerazumljiva in nejasna. Marsikdaj pa je to vzrok za nepravilno tolmačenje nekaterih dejstev, ki imajo v nekem določenem območju za posledico nepravilne odnose, ki nas odvrtaajo od skupnega cilja: krepitev podjetja kot celote. Da bo stvar bolj razumljiva, naj navedemo konkretno:

Vse poslovne enote našega kolektiva in številni posamezniki so zainteresirani za nizke in konkurenčne cene prefabriciranih betonskih proizvodov OGP. Marsikdaj ne moremo priti pri tem do soglasja, o čemer se potem razpravlja največkrat brez konkretnih analiz in globljega poznavanja ozadja posameznih težej, kar seveda ni v prid našim notranjim poslovnim odnosom.

Da nam bo stvar glede obrata gradbenih polizdelkov v organizacijskem in ekonomskem pogledu bolj jasna, priobčujemo prerez dela skozi dosednji razvoj OGP ter tendenco nadaljnjega organizacijskega in ekonomskega napredka v večletni perspektivi. Upamo, da bo ta, sicer nekoliko obširnejši pregled dosegel svoj namen:

— informirati vse člane Gradisa, predvsem pa člane CDS, da bodo spoznali in ukrepali v tem smislu, da bo OGP le takrat stoddstotno izpolnjeval svoje gospodarsko in eponomsko poslanstvo tako v podjetju kakor izven njega, ko bomo vsak po svojih močeh doprinali k še večjemu razmahu dela v betonarni.

Obrat gradbenih polizdelkov ali na kratko »betonarna« se je od leta 1955, ko jo je »Gradis« prevzel kot »Tovarno gradbenih polizdelkov«, do danes razvila v dokaj močno gospodarsko enoto. Vložena so bila precejšnja investicijska sredstva, da je nastal obrat takšen, kakršen je zdaj kapacitete 28.500 m³ različnega betona: navadnega, armiranega, prednapetega, žlindrene in ostalih vrst lahkih betonov, ali z drugimi besedami 57.000 ton raznih betonskih elementov v skupni vrednosti preko ene milijarde dinarjev.

Tabela 1		Nomenkl.		1957		1960		Fakt. porasta			
Namen PROIZVOD		proizv. (IND-1)		000 m ³	000 t	000 m ³	000 t	vredn. milij. din.		%	
Razno	Betonski izdelki	121-20	2.4	5.4	92.7	76.0	4.9	11.1	202.9	46.0	2.1
	Zidni in stropni bloki za stene (PBM)	121-21	0.05	0.08	0.4	9.4	15.1	59.5	196	140	140
	Stropni nosilci in polnila	121-22	—	—	—	24.0	2.0	4.5	32.0	54.0	—
		121-23	0.9	2.02	28.1	8.4	18.9	149.0	9.4	5.1	5.1
	Skupaj	—	3.4	7.5	121.2	100	24.7	49.6	443.4	100	7.4

Opomba: Razlike v faktorjih izvirajo iz razširjenega asortimaja posameznih vrst izdelkov ene skupine, ki vplivajo na razmerje kubature, oz. teže, ter vrednosti izdelkov posameznih skupin.

Zaradi primerjave s produkcijo v posameznih letih so vzete prostorninske teže posameznih vrst betona ene skupine z isto težo, čeprav ta v določenih mejah diferira. Cene izdelkov so iz leta 1968.

Tabela 2		1955		1956		1957		1958		1959		1960		1961		1962	
Predmet																	
Vrednost osnovnih sredstev		308,9		315,3		324,6		335,5		383,4		437,8		449,7		530,6	
— milijonov		308,9		315,3		324,6		335,5		383,4		437,8		449,7		530,6	
Realizacija milij. din.	Beton	49,7		52,3		121,2		120,6		231,4		361,8		477,9		579,0	
	Ostalo	—		—		113,7		141,3		75,7		70,2		116,1		149,4	
	Skupaj	49,7		52,3		234,9		216,9		307,1		432,1		594,0		728,4	
Indeks (samo beton)	Osnovna sredstva	100		102		105		109		127		142		146		172	
	Realizacija	100		105		244		243		465		728		960		1165	

1. Z revalorizacijo se zviša vrednost osnovnih sredstev na 722 milijonov dinarjev (od 1. 1. 1963).

2. Dela v Titogradu.

Nenehen porast proizvodnje so od vsega začetka spremljali različni zavratalni momenti (pomanjkanje cementa in betonskega železa, slaba kvaliteta cementa, pomanjkanje priučene delovne sile in

Tabela 3		1959		1960		1961		1962	
Razmerje		Vrednost	%	Vrednost	%	Vrednost	%	Vrednost	%
1.	Vrednost proizvodnje	1.568	100	1.954	125	2.510	160	2.890	184
2.	Stevilo zaposlenih	720	100	792	110	992	138	1.139	158
3.	Vrednost proizvodnje	1.03	100	1.09	106	1.17	114	1.16	113
4.	Izdelavnih ur	0.58	100	0.59	103	0.46	80	0.44	77
5.	Vrednost proizvodnje	0.59	100	0.65	110	0.54	92	0.51	86
6.	Lastna cena	0.21	100	0.14	67	0.18	86	0.23	110

— Prvi dve razmerji sta sami zase jasni, iz njiju pa ni razvidno, kakšno vlogo je pri tem odigralo zvišanje cen materiala in celotnih stroškov.

— Razmerje pod št. 3 nam kaže v letu 1962 v primerjavi z letom 1961 hitrejšo rast lastne cene od rasti vrednosti proizvodnje (večja splošna režijska podjetja, znižanje cen v letu 1962).

— Razmerje pod št. 4 in 5 kažejo vpliv dviga vrednosti proizvodnje na stroške izdelavnega ma-

Tabela 4		1960		1961		1962	
Namen Sifra		000 m ³	000 t	000 m ³	000 t	000 m ³	000 t
Razno	—20	4.5	10.6	7.4	17.4	16.4	35.0
	—21	4.5	8.5	6.1	10.6	5.1	8.8
	—22	4.4	9.9	1.7	3.9	1.1	2.4
	—23	1.6	3.6	1.5	3.4	1.2	2.7
Skupaj		15.0	32.6	16.7	35.3	16.4	35.0

Začetki OGP segajo v leto 1948, ko je Slovenija Projekt izdelal prve idejne projekte nove tovarne, ki bi naj izdelovala prefabricirane elemente za stanovanjske objekte (okenske in vratne preklade, stropne nosilce in polnila, dinamične in ventilacijske elemente), okenske okvire za industrijske objekte, kanalizacijske cevi ter različne drogove za PTT in nizkonapetostno električno omrežje ter ostalo betonsko galanterijo: kabelske bloke, cestne robnike itd. Določena je bila že mikrolokacija za betonarno, ko je leta 1950 takratna zvezna planska komisija odredila, da se po državi zgrade tovarne betonskih montažnih elementov za stanovanjske stavbe. Ljubljana naj bi že takrat zgradila ca. 4000 montažnih stanovanj iz prefabriciranih elementov.

Leta 1952 so bili že zgrajeni objekti za betonarno, in sicer dve hali za konstrukcijski beton s pomožnimi objekti ter industrijskim tlom. Leta 1954 pa je bila tovarna zaradi spremenjenih gospodarskih konceptov odvzeta hala mehanične delavnice in predana strojni tovarni »Indos«, betonarna pa se je morala stisniti v preostalih prostorih.

Vsi lepo zamišljeni načrti s tovarno gradbenih prefabriciranih elementov so bili obsojeni na zivotarjenje, saj se produkcija ni mogla povzpeti čez nekaj tisoč ton produktov v vrednosti ca. 50 milijonov dinarjev.

V tem stanju je bila tovarna gradbenih polizdelkov priključena »Gradisu« leta 1955.

Z internimi naročili in dodatno potrebno mehanizacijo in zboljšano organizacijo dela je »Gradis« dvignil proizvodnjo od ca. 2500 ton v vrednosti 46 milijonov dinarjev leta 1954, na čez 6000 ton v vrednosti 121 milijonov din v letu 1957. S to produkcijo je bila obenem polno izkoriščena tedanja kapaciteta betonarne.

V letu 1958 se je direkcija Gradisa odločila za temeljito rekonstrukcijo obrata, ki bi več kot sedemkrat povečala njegovo kapaciteto (od 3300 m³ na 24.700 m³). V ta namen je bil izdelan investicijski program in najeto posojilo pri investicijski banki, ki je program odobrila.

Ekonomska analiza tržišča v investicijskem programu je bazirala na rastoči potrebi po stanovanjih in da bodo zaradi različnih prednosti prefabriciranja v stanovanjski izgradnji prednjačili betonski ali prednapeti stropni elementi, blok-votlaki za stene in pregrade ter ostali prefabricirani elementi, tako da bo kapaciteta betonarne znašala ca. 500 stanovanj na leto. Poleg teh stanovanjskih elementov bi betonarna proizvajala še druge betonske izdelke, kot so prednapeti železniški pragevi, vakuumirani betonski stebri, betonske cevi in drobna galanterija: stebriči, robniki, plošče itd. Primerjalni pregled proizvodnje v starem in rekonstruiranem obratu kaže tele količine:

Kakor vidimo iz teh števil, je bila rekonstrukcija predvsem namenjena za prefabricirane elemente za stanovanjsko izgradnjo. Poleg tega posojila, najetega pri IB, je Gradis za rekonstrukcijo precej prispeval tudi iz lastnih sredstev. Paralelno z investicijami je rasla tudi produkcija in realizacija, kar je razvidno iz naslednjega pregleda:

fluktuacija), ki so se predvsem odražali na kvaliteti izdelkov in v obrtniško-cementinarskem delu, kar je bila in je še danes, čeprav v veliko manjši meri, posledica pomanjkanje perspektive serijske izdelave. Nekoliko vpogleda v ekonomske pokazatelje nam bo jasneje predložilo gospodarsko-ekonomski razvoj v preteklih letih:

— Razmerje pod št. 6 pa kaže velik porast režijske in amortizacije v primeri z vrednostjo proizvodnje. (V abs. zneskih: od 67,1 milij. v letu 1959 na 166,3 milij. v letu 1962.)

Ce pogledamo razvoj produkcije po asortimanu in količinah v letih 1960, 1961 in 1962 in namen te produkcije za stanovanjsko gradnjo in druge namene, potem vidimo:

teriala, oziroma vpliv povišanja lastne cene v odnosu na stroške materiala.

— Razmerje pod št. 6 pa kaže velik porast režijske in amortizacije v primeri z vrednostjo proizvodnje. (V abs. zneskih: od 67,1 milij. v letu 1959 na 166,3 milij. v letu 1962.)

Ce pogledamo razvoj produkcije po asortimanu in količinah v letih 1960, 1961 in 1962 in namen te produkcije za stanovanjsko gradnjo in druge namene, potem vidimo:

— Razmerje pod št. 6 pa kaže velik porast režijske in amortizacije v primeri z vrednostjo proizvodnje. (V abs. zneskih: od 67,1 milij. v letu 1959 na 166,3 milij. v letu 1962.)

Ce pogledamo razvoj produkcije po asortimanu in količinah v letih 1960, 1961 in 1962 in namen te produkcije za stanovanjsko gradnjo in druge namene, potem vidimo:

— Razmerje pod št. 6 pa kaže velik porast režijske in amortizacije v primeri z vrednostjo proizvodnje. (V abs. zneskih: od 67,1 milij. v letu 1959 na 166,3 milij. v letu 1962.)

Opomba: Drugi del realizacije izvira iz separacije, Brežic in zunanjih dejavnosti (Freyssinet predn. beton).

Vzroke za ta odmik proizvodnje od stanovanjskih v industrijske gradnje in druge proizvode lahko poiščemo predvsem v montažni gradnji, katere prva faza (PBM) je začela leta 1959 in definitivno končala leta 1962 z izdelavo zadnjih dveh blokov. Skupno je bilo izdelanih 15 PBM montažnih blokov oziroma 600 stanovanj. Drugi vzrok za opadanje so bile restrikcije, ki so močno prizadele tudi stanovanjsko izgradnjo. Tretji vzrok, ki se pa vleče kot rdeča nit skozi vsa ta leta, je individualno projektiranje brez sistematičnih raziskav mož-

Tabela 5

Element	Mera	1960	1961	1962
Prednapeti elementi	t	3060	4450	8060
Vrednost milijonov din.	milij. din	74.0	109.0	250.0
Indeks	t	100	145	260
	din		147	340

Bistveni skok so povzročili prednapeti pragi (elektro uporni in opremljeni s podložnimi ploščami, kakršnih prej nismo izdelovali), katerih produkcija se je dvignila v letu 1962 na 32.400 kosov v vrednosti ca. 200 milijonov din. Potem je bila produkcija prednapetih krovnih plošč za Ravne in zelo uspele krovne plošče za kopske individualne hišice. Nadaljnje močne in koristne pobude si obetamo od našega Projektivnega biroja, katerega de-

Tabela 6

Element	1960	1961	1962
Vrednost	100	89	67
Ton	100	81	63

(Cene so bile znižane predvsem blok-votlakom in PBM elementom.)

Z decentralizacijo so se v podjetju leta 1962 zaostriili tudi ekonomski odnosi, ki so zahtevali, da naj bo vsaka poslovna enota tudi nosilec svojih stroškov (obresti od poslovnega sklada, amortizacija, anuitete itd.). Dočim so bili pred letom 1962 ti stroški v podjetju skupni in deljeni po določenem ključu (realizaciji, s katerim je bila betonarna dejanska v ugodnejšem položaju), je z novim — sicer objektivnim — ekonomskim načelom betonarna dobila dodatnih 30 milijonov dinarjev stroškov. Posledica tega je bila tendenca k dvigu cen pri določenih proizvodih in to tem prej, ker smo pri nekaterih elementih za stanovanjsko gradnjo cene znižali (blok-votlaki in elementi PBM). Efekt tega znižanja je bil za betonarno negativen, ker se je v praksi pokazalo, da še takemu znižanju cen ne sledi večja potrošnja v taki meri, da bi lahko na relaciji nizke cene = večja potrošnja = večja proizvodnja iskali končne rešitve. To v določenih meri velja za standardizirane elemente (blok-votlaki, cevi, shunt-elementi), nikakor pa ne za priložnostna mala serijska naročila.

S tem smo se približali nekaterim problemom v sami organizaciji Gradisa oziroma medsebojnimi odnosom med enotami. Trenutno je od skupnih naročil v vrednosti 255,3 milijona za Gradisove enote 51,4 milijona ali 20 %. Kapaciteta betonarne pa je po planu za leto 1963 izkoriščena samo s 75 %. Razumljivo je, da je imperativ skupnih koristi Gradisa, da se kapaciteta betonarne polno izkoristi. Dogaja se, da še danes posamezna gradbišča v določenem ekonomskem radiju grade male cementinarske delavnice za posamezne serijske izdelke, katerih kvaliteto je težko kontrolirati. Čeprav je tako početje z nekega ozkega stališča »decentralizirani ekonomski« odnosi med enotami logično, je s stališča organiziranega dela podjetja kot celote drobnjakarstvo in nepravilno ter v končni fazi predvsem neekonomično. Ako analiziramo ekonomsko situacijo tako gradbišča kakor betonarne, ki si v danem primeru stojita nasproti, vidimo tole:

1. Kalkulirana cena prefabriciranega elementa na objektu je za vodstvo gradbišča meja, čez katero — razumljivo — ne more iti. Poslovna logika narekuje gradbišču, da to ceno čimbolj znižuje, ker brez »dobička« ne more delati. Za orientacijo si skalkulira lastno ceno na gradbišču izdelanega elementa. Na ta način ima gradbišče orientacijsko območje cen.

2. OGP skalkulira cene na osnovi primerjalnih kalkulacij s posebnimi oziroma na termin izdelave (število kalupov), oceno zamudnostne stopnje pri betoniranju ter višino ocene ev. kala.

3. Ob primerjavi cen pride (seveda samo ob določenih primerih, ne vedno) do naslednjih neskladij v izhodiščih za kalkulacije:

Tabela 7

Št.	Element	cene	Milij. din	Indeks	Milij. din	Indeks	Milij. din	Indeks	Milij. din	Indeks
1.	Celotni doh. (realizacija)	600.0	100	700.0	117	800.0	133	900.0	150	1000.0
2.	Poslovni stroški	441.0	100	505.0	115	569.0	129	634.0	144	697.0
3.	Dohodek	159.0	100	195.0	123	231.0	145	266.0	167	303.0
4.	Čisti dohodek	159.0	100	166.0	123	197.0	146	227.0	168	259.0
5.	Finanč. uspeh (po starem)	50.0	100	79.0	158	108.0	216	137.0	274	166.0

Nadaljnja analiza je pokazala, da je šele pri realizaciji 674 milijonov možno ustvariti predpisane sklade, oziroma, da so osebni dohodki izplačani v akontacijskem znesku. Seveda se ta slika pokaže bistveno ugodnejša, če bi upoštevali še logični nadaljnji dvig produktivnosti pri urejeni serijski proizvodnji ter dodatno izkoriščenje notranjih rezerv.

Tabela 8

LETO	1959	1960	1961	1962
Realizacija	307.1	432.0	504.0	728.4
Finančni uspeh	7.5	36.6	58.7	87.2
Dejansko	—	—	—	—
Po osnovi 1962	35.0	47.0	87.2	—

Iz tega vidimo, da je bila uporaba čistega ekonomskega principa mogoča šele v letu 1961 in še takrat bi bil kolektiv OGP prikrajšan za sklade.

Na drugi strani pa je to dokaz, da je OGP že skoraj izven kritičnih voda ekonomske ogroženosti, to se pravi, da je v območju, kjer bodo podjetje in njegove enote imele ne samo posredne, temveč tudi neposredne koristi od vložnih sredstev.

Poleg osnovne dejavnosti je izredno važna še druga komponenta našega dela — zunanja specialna dela: Freyssinet prednapeti beton, torkretiranje in injiciranje. To vejo dejavnosti moramo v bodoče razviti v maksimalni možni meri, ker si od nje obetamo ugodnega uspeha. Do sedaj smo

nosti standardizacije prefabriciranih elementov. V lanskem letu je to prepotrebno delo začelo Združenje stanovanjskih investitorjev, vendar bodo sadovi vidni šele čez čas, kar je tudi povzročilo zaton prve poskusne montažne gradnje v Sloveniji.

Seveda je to opadanje produkcije PMB elementov (Indeksi: 1960 je 100, 1961 je 42, 1962 je 26) v betonarni sprostito določene kapacitete, katerih še do danes ni mogoče angažirati v zadostni meri.

Močno razvojno tendenco je pokazala poraba iz prednapetih betonskih elementov, kot so različne vrste krovnih plošč, pragov, nosilcev itd.

Produkcija prednapetih elementov je rasla v okoliščinah in vrednosti:

javnost je usmerjena tudi v nove prefabricirane prednapete elemente. S produkcijo za stanovanjske stavbe je padala tudi vrednost realizacije, in to močneje kot fizični obseg. Z zniževanjem cen sme hoteli zainteresirati potrošnike za večji odvzem, kar pa ni imelo predvidenega uspeha. Naslednji indeksi kažejo odnose zmanjšanja vrednosti in zmanjšanje fizičnega obsega del (iz tabele 3):

Indeksi	1960	1961	1962
Verižni indeksi	100	89	67
	100	81	63

— kalkulacija višine posrednih stroškov s faktorjem je pri betonarni nujno večja kot na gradbišču,

— gradbišče ima v svoji kalkulaciji navadno veliko daljši rok izdelave (število kalupov),

— kvaliteta kalupa v betonarni se bistveno razlikuje od kvalitete opaža na gradbišču,

S P O T I V P A R I Z

Člani kolektiva biroja za projektiranje, študij in razvoj našega podjetja so se v okviru DIT udeležili strokovne ekskurzije v Pariz. Potovali so z avtobusom čez Italijo in Švico do cilja, nato pa z vlakom preko Strasburga in Münchna domov.

I. ITALIJA

Pričetek je bil zelo obetajoč. Če redno zamujaš, se temu reče navada, če pa zapiše odhod avtobusa, namenjenega v Pariz, je to še nekaj več kot smola. Tako smolo je imel tudi Filip, ki nas je ujel z avtostopom na meji v Sežani. Da mu je uspelo, se ima zahvaliti svoji iznajdljivosti, še bolj pa temeljitosti carinikov, ki niso verjeli (prav tako, kot mi), da bomo lahko samo s 25 franki v žepu preživeli 7 dni v Parizu. Solidarnost med kadilci in nekadilci

V Milano smo prispeli v takem času, da so vestni fotografi črno-bele in barvne tehnike komaj lahko še ujeli na svoje Yashike, Altxe ali Rolleiflexe vse glavne in bistvene značilnosti tega milijonskega mesta — trgovskega in industrijskega centra Italije. Milano je bil vedno središče zgodovinskih dogajanj, odlo-

rifernimi objekti. Obala Maggiora jezera je bila vsa v prekipajočem cvetju, vrednem barvnega posnetka, in v ozadju so se že kazale Alpe vse v snegu. Še krajši postanek, da smo lahko potrošili zadnje lire (vino in sladoleđ sta najboljši poživila za žejo in moralo) — mimogrede smo brez posebnih formalnosti prešli italijansko-švicarsko mejo — in bili smo v čisto novem svetu, v osrčju gora. Oko ni bilo sposobno dojeti vse te enkratne lepote, saj nisi niti vedel, kam naj bi gledal: na desno, na levo, nazaj ali navzgor, kajti z vseh strani so se Alpe iskrale v zaledenem snegu in vabile. Težko je opisati notranja doživetja, ko si bil pred dobro uro še ob obali Maggiora, polnem cvetja, sedaj pa si v snežnem objemu, kjer je na cesti še toliko snega, da se avtobusa sploh ni videlo iz snežnega useka.

Na Simplonskem prelazu je obvezen postanek za vse, saj nisi vsak dan v višini 2050 m. Boris si je privoščil izdatno snežno masazo, pri čemur so mu pomagala vneta dekleta, ki so ga z združenimi močmi vsestransko dobro ohladila.

II. SVICA

Potovanje po dolini Rhone od Simplona do Ženeve lahko smatramo za majhen intermezzo, ki nas v primerjavi z italijansko stranjo ni posebno navdušil, vendar nam je delno le odkril malce švicarskega življenja in vzdušja.

Niti v Italiji niti kasneje v Franciji nismo opazili toliko vojaštva, bunkerjev in letalskih baz, kot v tem delčku sveta. Kaže, da imajo Švicarji svoje misli posvečene samo obrambi. V tem pogledu imajo nekaj skupnega s Švedi. Ženeva nas je pozdravila že v blesteči neonski razsvetljavi in enourni postanek smo izkoristili za bližnji obhod. Ure, ure, ure — same ure v taki in drugačni obliki, poceni in drage, moderne in kičaste, skratka ure za vsak okus.

III. PARIZ

Nočno vožnjo iz Ženeve v Pariz smo nekateri bolj, drugi manj uspešno prespali kar v avtobusu in jutro nas je pozdravilo že pred Parizom. Mimobežen ogled Fontaineaujskega gozda z gradom je zbledel ob našem prvem ogledu v Franciji — na letališču Orly. Impozantnost in razsežnost upravnih zgradb najso-dobnejših konstruktivnih prijemov in obdelav na eni ter gostota prometa (točno vsako

Popoldne smo si s krožno vožnjo po mestu ogledali vse njegove bistvene točke, pričeni s palačo Unesca, Eifflovim stolpom, palačo Chailott, Invalidskim domom z Napoleonovo grobnico, trgom Concorde s Tuillerijskim parkom in Louvrom v ozadju. Notre-Dame je v primerjavi z milansko stolnico skromnejša in manjša, je pa intimnejša in bolj doživljiva. Za zaključek je bila vožnja mimo Slavoloka zmage po Elizejskih poljanah na Montmartre in razgled Sacre Coera na panoramo Pariza, v katerem so se že pričeli prižigati mnogobarvni reklamni napisi. Na povratku v hotel smo se s sprehodom po Pigalu od daleč in brez detajlov seznanili tudi z nočnim življenjem Pariza. Zanimivo za prvi vtis, a tudi človeško ponižujoče.

Ob nedeljah je obisk muzeja v Louvru brezplačen. Kranjci ne bi bili Kranjci, če tega ne bi vedeli in izkoristili tudi to prilžnost. Devize so pač devize. Le škoda, da v treh urah, kolikor je muzej odprt (zastoj pa nihče kaj dosti ne nudi), lahko vse zbirke v rahlem diru preletiš, ali pa se zapičiš v en oddelek in se z razstavljenimi eksponati do obisti seznaniš.

Popoldanski ogled Versaillesa, 20 km oddaljenega gradu, ker so se zvrstile tri generacije Ludvikov, pričeni od Ludvika XIII. do XVI. je nekaka dopolnitev dopoldanskega ogleda Louvra, le da smo tu občudovali čudovite dvorane in sobane v rokokuju ter park za gradom z vodometi, ki so na našo srečo delovali v vsej svoji impozantnosti. Vseh teh vtisov, novih spoznanj in reči je bilo naenkrat toliko, da smo postopoma postajali utrujeni in nismo mogli več dojemati tako, kot bi radi. Pri tem pa so nas od neprestane počasne hoje bolele in pekle noge. »Cesar za nožno kopel«, je nekdo izmed nas dejal namesto Henrika IV.

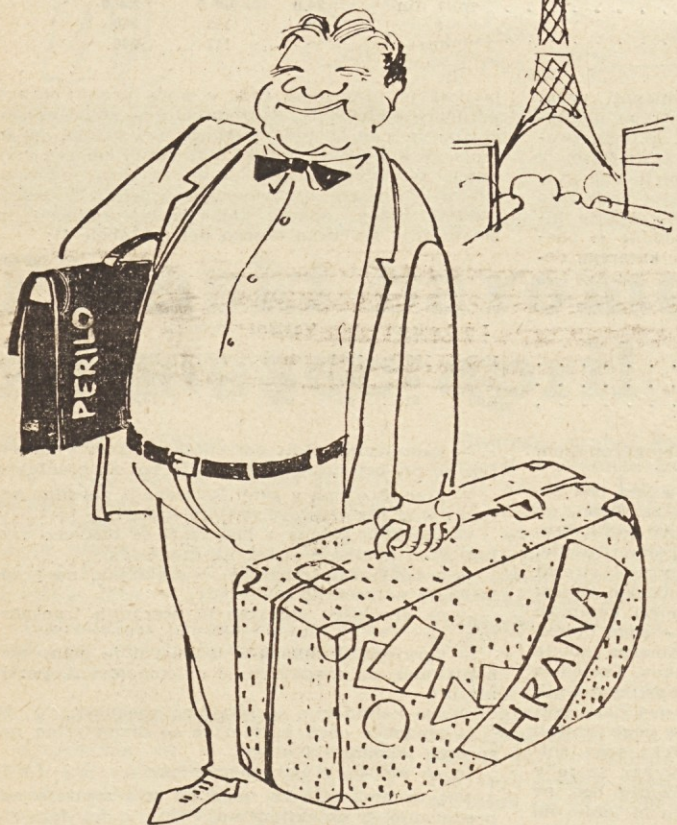
Camus in Coignet sta dve izmed podjetij, ki se v Franciji bavijo s prefabrikacijo in montažno gradnjo. Ker namestavamo v prihodnji številki Vestnika detajlneje obdelati strokovni del potovanja, se bom tu omejil samo na nekaj drobnih zapiskov.

Ing. Leonidov, ki je po rodu Rus (v ruščini nam je tudi tolmačil), nas je na Camusovem gradbišču na kratko seznanil in vpeljal v njihov način gradnje, ki je zelo elastičen in se podreja s svojimi elementi arhitektovim muham (blagor njim), dočim je pri Coigneju ravno nasprotno. Pri prvem so tolerance zelo velike, pri drugem milimetre, pri prvem so zgradbe konglomerat klasične obdelave z montažno, drugi je strogo montažen — oba pa imata isto skupno vrednost: končni izgled daje soliden videz.

Zadnji dan nam je bil dan za razglede in dopolnitve po prostem preudarku. Večina nas je to s pridom izkoristila in si ogledala še stvari, ki jih v programu ni bilo, a so bile strokovno zelo zanimive. V Pariz ne prideš vsak dan. Popoldanski nakup spominkov za franke, ki so (komur pač so) še ostali, je dopolnilo še čakanje v hotelskem salonu na večerni odhod brzovlaka, kar nas je zopet do dobrega utrudilo.

Slovo od šoferja Janeza in vodiča Janeza, ki sta ostala z drugo grupo v Parizu, na Gare-Est je bilo prirčno, prijetna pa je bila tudi zavest, da potuješ zopet domov.

(se nadaljuje)

Uspešna konkurenca zahodnoevropskemu trgu

ter med abstinenti in — pardon, brez zamere — alkoholi-ki je tudi to pot prišla do izraza. Modrookemu Italijanu res ni uspelo najti ničesar prepovedanega, vendar si je uspel dodobra ogledati naše kolegice, izpiti šilce žganja, mi pa smo izvedeli, da je njegova mati Argentinka, oče Francoz, on pa da je po-tetaktakem pristni Napolitanec.

Pravijo, da so naši sosede mojstri za gradnjo cest. Res je, vsa čast jim, Kljub nekaterim spodrsrlajem, ki so še starejšega datuma in so verjetno predvideni za temeljite rekonstrukcije. Šofer Janez nas je vozil po vseh cestah takšnih in drugačnih označb in imen, plačeval vestno takso — mi pa smo uživali ob domači slivovki in sendvičih nad mimobežno, večno zeleno sončno Furlansko ravnino s slikovitimi mesteci. Podobe Tržiča, Mestra, Benetk z Markovim stolpom v daljavi, silhueta Padove, Vicenze in drugih manjših, neznanjih, a zato nič manj pestrih mest — vmes pa disciplinirano urejena polja in nasadi marelic, breskev, oljk — so se odvijale mimo nas in dvigale razpoloženje kot v dobro montiranem filmu.

Prvi večji postanek smo napravili v Veroni, Meki vseh zaljubljenih. Ker smo imeli s seboj tudi nekaj takih, je samo po sebi umevno, da smo si najprej ogledali znameniti Julijin balkon, pa Romeovo hišo (fant ni imel daleč do svoje ljubljene), pa Dantejev spomenik, pa Areno, pa... kaj bi našteval, ko je vsa Verona en sam srednjeveški spomenik, vreden poštenega ogleda.

Za Sirmione, majceno mesto ob Lago di Garda, dobe Italijani pri aranžiranju turističnih krajev odlično oceno. Tu se moramo učiti, kako in na kakšen način se pospešuje turizem. Ozke ulice so spremenjene v bazarje, trgovinica-polega trgovinice, bogato izbiro »raznorodnih« spominkov se meša z lepo pletenimi šopi pomaranč in limon, vmes pa temperamentno (ne vsiljivo) ponujanje prodajalca in začuda — cene so nižje kot v Veroni. Pri nas pa...?!

čilnih za usodo Italije, pa naj bo to v dobi grofov Visconti-jev, Napoleona, Viktorja Emanuela I in Garibaldija ali v bližnji preteklosti z revoltom

Vodič: »To je spomenik Jeane d'Arc (Zan d'Ark)
Boris: »Ja, ja, katera žena pa ni žandar...«

milanskega proletariata in padcem Mussolinija.

Skušali smo si ogledati Scalo in njeni muzej, pa so jo žal že zapirali, zato smo šli v Duomo, da bi se z vrha stolpov razgledali po panorami Milana. No, smola, tudi tu so nam ravno pred nosom zaprli. Ni nam preostalo drugega, kot da smo si do osme ure zvečer ogledovali kar povprečje velemestni vrvež in izložbe. Pirellijeva stolpnica nas je navdušila s svojo eleganco in lahkotnostjo. Že tako smo ob vsej poti občudovali izvirnost in primarnost nove arhitekture, ki je značilna za Italijo, in marsikdo je sam pri sebi sklenil, da se še letos povrne v to lepo deželo.

Dobro odpočiti in naspani (prenočevali smo v 50 km oddaljenem termalnem zdravilišču) smo naslednje jutro postavili pot proti severu. Zopet so se ponavljale podobe prejšnjega dne, ko so v svežini sončnega jutra brzele mimo nas urejene poljane, nasadi, vmes pa manjša mesta z novo nastajajočo industrijo in pe-

minuto prileti ali odleti en avion) so napravile na nas zelo močan vtis.

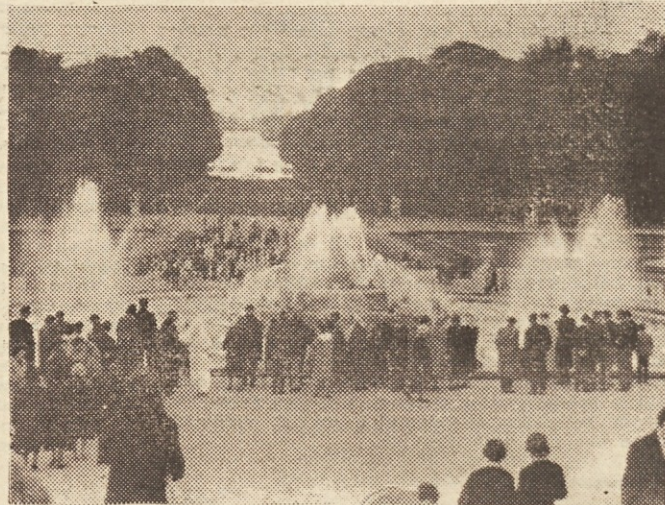
Šofer Janez je ponovno dokazal svoje sposobnosti, saj se v velemestnem pariškem vrvežu spozna kot v Ljubljani. V Parizu, ki šteje preko 5 milijonov prebivalcev in kjer je najmanj milijon avtomobilov, nas je v rekordnem času varno prepeljal pred hotel. Končno.

Italija — Lago Maggiore

Kdo ga ne pozna?

Pariz — Versailles

Pariz — Most na Seini

Pariz, Louvre — Slavolok

Parkirni prostor pri letališču Orly

Uspešen start dveh »novincev«

Centralnih obratov v Ljubljani ni več — dobili smo dva nova samostojna obrata (kovinsko ter strojno-prometni obrat)

Na zasedanju centralnega delavskega sveta našega podjetja dne 22. februarja je bil sprejet sklep, da se Centralni obrati v Ljubljani razformirajo v dva povsem samostojna obrata: v kovinski obrat in strojno-prometni obrat. Tako smo v Ljubljani iz ene dobili zdaj dve samostojni poslovni enoti.

Pomanjkanje kamionov

Naš novinar je te dni obiskal oba »novince« — namreč obe novi poslovni enoti — da bi ugotovil, kako sta oba kolektiva, zdaj samostojna, startala v nove razmere. V razgovoru s šefoma obeh novih obratov, tovarišem Antonom Vovkom (strojno-prometni obrat) in Jožetom Repštom (kovinski obrat) smo izvedeli marsikaj zanimivega in razveseljivega, seveda pa tudi kup težav, s katerim je prizaneseno le redko-kateremu kolektivu.

Tudi v Ljubljani na Celovski cesti, kjer gradijo stanovanjski blok B-1. Precejšnje probleme pa ustvarjajo v kolektivu osebni dohodki. Le-ti namreč v poprečju zaostajajo za dohodki sorodnih podjetij. Tovarš Vovk nam je povedal, da so gradbena in sorodna podjetja mariborskega bazena letos povečala osebne dohodke nekvalificiranim delavcem na 90 do 95 dinarjev na uro. To seveda povzroča najrazličnejše težave, predvsem pa težnjo sposobnejših kadrov, da bi šli tja, kjer se jim nudi možnost boljšega zaslužka.

Po dosedanjem pravilniku se urne postavke strojnikov gibljejo od 85 do 140 din, šoferjev pa so v poprečju za 5 % manjše. Po predlogu delavskega sveta tega kolektiva — oba nova obrata sta seveda takoj, ko sta tudi formalno postala samostojna, izvolila svoje samoupravne organe — naj bi se te neskladnosti nekoliko omilile, tako da bi se poprečne postavke strojnikov in šoferjev povečale na uro za 10 dinarjev. Po predlogu novega pravilnika o nagrajevanju, ki ga je sprejel delavski svet te poslovne enote in ga poslal v pregled komisiji za pregled pravilnikov pri centralnem delavskem svetu, naj bi bili šoferji stimulirani po prevoženih polnih kilometrih, uprava pa na prekoračitve plana po dvanajstih, vendar največ do 0,25 % kvote.

Ena osnovnih težav, ki nas najbolj tare, je pomanjkanje strojev — kamionov, nakladalnih strojev, bagrov, demperjev itd. Zlasti pa je občutno pomanjkanje kamionov-prekucnikov. Pomanjkanje teh vozil je tolikšno, da smo morali celo najeti posameznike, kajti sicer ne bi zmogli vsega dela.

Vendar pa v strojno-prometnem obratu zaradi tega niso obupani. Do konca letošnjega leta bodo dobili 9 novih prekucnikov znamke TAM, od teh so tri že dobili. Vrh tega dobijo v juniju še dva nova bagra.

Potrebe pa bodo vsako leto večje, je nadaljeval tovarš Vovk, »kajti naš strojni park je že precej izrabljen. Težave so tudi v tem, da je naš strojni park precej neenoten, mi pa bi si želeli čim bolj »uniformiran« strojni park. Največ težav imamo z nekaterimi stroji iz vzhodnih držav, za katere je zelo težko dobiti nadomestne dele.«

Ze drugo leto bo treba nabaviti najmanj 15 novih kamionov, seveda pa bo prav tako treba poslati »v pokoj« nekaj dotrajanih žerjavov (tipe Fiorentini in Kaiser). To pa hkrati pomeni, da bo treba nabaviti nove žerjave pa tudi druge nove stroje — kot so razni vibracijski stroji, vibrovaljarji, vibromaksi, stroji za gornji ustroj cest in podobno.

Sredstva, ki jih ustvarimo iz amortizacije v Gradisu, so precejšnja, je povzel tovarš Vovk, »okrog 500 milijonov letno. To je seveda lepa vsota. Toda če nismo na naše potrebe, je pa še vedno premalo.«

Aktualno: osebni dohodki in stanovanja

V strojno-prometnem obratu se letos ne bojijo, da bi jim zmanjkalo dela. Tudi za prihodnje leto in za leto 1965 dobro kaže. Letos so morali ponekod (npr. na Jesenicah) delati celo v dveh izmenah, toliko je bilo nalog. V kratkem se bodo obsežna dela odprla pri gradnji ljubeljske ceste, prav tako pa na Jesenicah in na Ravnah, kjer se nadaljuje izgradnja obeh železarn. Seveda pa so to samo večja gradbišča; nič manjše potrebe se ne kažejo tudi drugje. Pred kratkim so morali delati v dveh izmenah

Kako stimulirati mlad kader?

Tudi v kovinskem obratu kljub raznim težavam optimistično gledajo v prihodnost. O tem in onem iz tega novega kolektiva je pripovedoval šef kovinskega obrata tovarš Jože Repše.

V kovinskem obratu je trenutno zaposlenih 170 delavcev in kakih 40 vajencev. V obratu delajo vse stroke — ključavničarji, mehaniki, brusilci, strugarji, električarji, kleparji, vodovodni instalaterji in drugi. V obratu delajo v glavnem za potrebe »Gradisa« (približno 80 do 85 %), seveda pa takrat, kadar kapacitete niso zasedene, delajo tudi za zunanje naročnike. Največ delajo za zunanje stranke ključavničarji (50 %), pa tudi kleparji (25 %), električarji in še nekateri sektorji. Ključavničarji izdelujejo v glavnem proizvode stavbnega ključavničarstva, za zunanje stranke pa strešne nosilce in vrata. V remontni delavnici popravljajo domače stroje, brusilci pa brusijo motorne gredi. Električna delavnica ima največ dela s previjanjem elektromotorjev, kleparji pa opravljajo vsa kleparsko-krovska dela. Vrh tega v obratu izdelujejo tudi razne prototipe gradbenih strojev.

Imamo kapacitete zasedene tja do jeseni, seveda pa smo prepričani, da bodo poleti prišla še nova naročila, tako da bo za vse leto dovolj dela, je pripovedoval tovarš Repše.

Seveda pa se v obratu kažejo tudi razne težave. Tako kot v strojno-prometnem obratu je tudi v kovinskem obratu precej pereč problem osebnih dohodkov. Remontne delavnice namreč ne morejo povsem enakopravno konkurirati niti industrijskim podjetjem niti manjšim obrtnim obratom (tudi zasebnim), ki imajo lažje družbene dajatve. Zato je stalno čutili težnjo sposobnejših kadrov, da bi si poiskali podjetje, kjer so boljši delovni pogoji, predvsem boljši zaslužek. V obratu nujno potrebujejo univerzalne strokovnjake in so za nekatera delovna mesta objavili že več razpisov, na katere pa ni bilo pravega odziva.

Zato so tudi v kovinskem obratu — podobno kot v strojno-prometnem — organi delavskega samoupravljanja izdelali pravilnik o nagrajevanju, ki bo bolj stimulativen, zlasti za mlajše kadre, ki naj v podjetju dobijo trdnjšo perspektivo. Predlog novega pravilnika o delitvi osebnih dohodkov naj bi stimuliral ljudi za povečanje dohodka. Gre za to, da bo vsak delavec spoznal, da mu kaže več delati, ker se bodo s tem precej povečali tudi njegovi osebni dohodki.

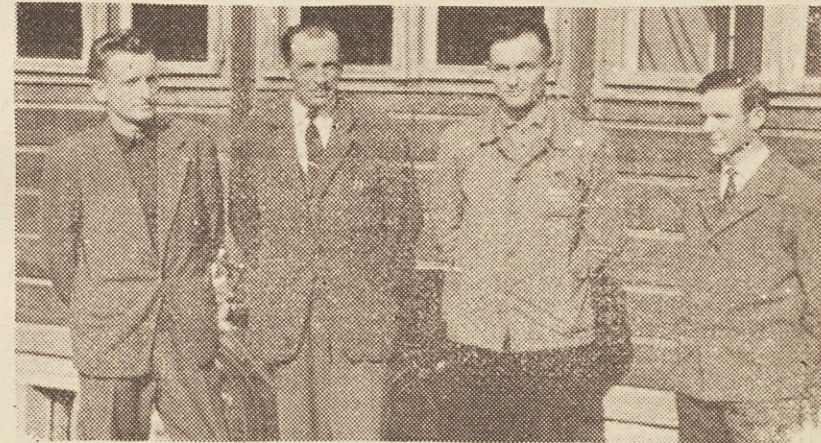
V našem starem pravilniku so bili razponi od 85 do 143 din na uro, je razlagal tovarš Repše. »Z novim pravilnikom računamo, da bi se osebni dohodki poprečno povečali za kakih 7 %. Menim, da to povišanje ni neupravičeno, ker se bo letos v obratu povečala produktivnost za 8 %. Lanski plan je bil postavljen na 555 milijonov, letošnji pa na 600 milijonov, pri tem pa je število zaposlenih ostalo nespremenjeno. Predlog novega pravilnika smo že poslali komisiji pri centralnem delavskem svetu.«

Kje naj dobimo rezervne dele?

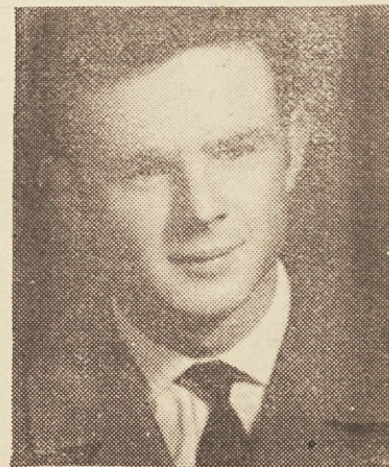
Posebne težave nastajajo v kovinskem obratu tudi zaradi pomanjkanja rezervnih delov. V remontnih

delavnicah, kjer pokvarjene stroje raztelesijo, so dostikrat nemočni: enostavno ni mogoče dobiti nadomestnih delov. To je po eni strani posledica precej »pisanega« strojnega parka, ki se je nabral iz najrazličnejših držav — vzhodnih in zahodnih — deloma pa tudi raznih restriktivskih in drugih ukrepov, ki zelo otežujejo nakup nadomestnih delov z devizami. V obratu so mneneja, da je centralizacija v uvoznem izvoznem sektorju lani precej slabo vplivala. Zdaj morajo vse nadomestne dele uvažati izključno prek zagrebškega podjetja »Gramad«. Seveda pri tem nastajajo najrazličnejše težave — zavračanje se korespondenca, niso mogoče takojšnje intervencije na licu mesta in podobno. Ker pa ne dobijo pravočasno (ali pa sploh ne) rezervnih delov, marsikaj stroj čaka v delavnici mesece in mesece. »Rekord« v čakanju znaša celo leto! Odveč je seveda pri tem govoriti o škodi, ki jo trpi gospodarstvo in skupnost.

Tarejo nas še druge težave, je pripovedoval tovarš Repše, »kot pomanjkanje stanovanj in kadrov. Vendar smo prepričani, da bomo vse ovire uspešno premostili. Velik uspeh bo že v tem, da bomo vsaj delno korigirali naš pravilnik o delitvi osebnih dohodkov. Nujno je namreč, da se nekako ujamo s sorodnimi podjetji, da damo ljudem stimulacijo in perspektivo. Naši delavci so namreč doslej pokazali veliko dobre volje in zavesti, skoraj redno opravljamo nujna popravila tudi ob nedeljah in praznikih, samo da proizvodnja ne trpi, da so stroji čimprej pripravljeni za delo. Seveda pa sama požrtvovalnost ne rešuje problema, danes hoče delavec za svoje delo in trud dobiti tudi ustrezno nagrado. Če bomo z novim pravilnikom te neskladnosti popravili, potem ljudi ne bo več treba toliko prepričevati in prositi, naj delajo tudi ob nedeljah ali izven rednega delovnega časa, ker bo tu vsaj delna materialna stimulacija, ki bo delovala z ekonomskim učinkom. Ko bodo ljudje videli, da dobijo precej več, če tudi več delajo, potem ne bo težav. Seveda pa nastajajo pri tej delitvi dohodka najrazličnejši problemi zlasti v tem, kako stimulirati posamezne oddelke in posameznika in sploh kako deliti giblivi del. Pri nas čutimo potrebo, da bi v okviru vsega podjetja »Gradis« neka skupina študijsko proučevala in spremljala ta vprašanja, kajti od pravnega nagrajevanja delavcev je v glavnem odvisen tudi uspeh v celotni naši proizvodnji.«

Vsi predsedniki na Ravnah: predsednik sindikalne podružnice Karel Lang, predsednik UO Anton Sampl, predsednik DS Stane Kostanjevec in predsednik aktiva LMS Djuro Špiranec

Predsednik mladinske organizacije poslovne enote Ravne, Djuro Špiranec

KORISTNO S PRIJETNIM

Nekaj o delu aktiva ZMS »Gradis« Ravne na Koroškem

Mladinska organizacija na Ravnah je iz leta v leto bolj aktivna. Poleg športnega udejstvovanja, ki je pri mladih ljudem razumljivo, se kaže velika zainteresiranost za razna predavanja, krožke in seminarje. Tako so se člani aktiva v zadnjem času polnoštevilno udeležili predavanj o novi ustavi. Na drugi strani pa niso zanemarjali interne zakonodaje v podjetju, tako da je statut podjetja prešturirala večina mladincev. Od drugih predavanj so imela največ obiska predavanja s temo o prodiranju človeka v vesolje.

V ravenski občini se je osnovala šola za življenje, ki deluje v okviru dela občinskega komiteja ZMS na Ravnah. Sestankov in seminarjev v okviru te ustanove se udeležuje čedalje več mladine. Izjavljajo, da jim je pridobljeno znanje v veliko korist.

V zadnjem času je opaziti, da se mladina vedno bolj aktivno vključuje v samoupravne organe in druge organizacije. Čutili je večjo povezovalno mladinske organizacije z upravnimi organi in podjetjem. Mladina si s svojim delom pridobiva ugled in simpatije pri odraslih.

Kakor je že omenjeno, posveti mladina večino svojega prostega časa športnemu udejstvovanju. Na Ravnah pa so prijetno združili s koristnim. Ker navdušeni nogometaši in odbojkarji niso imeli igrišča, so si uredili igrišča s prostovoljnimi delom.

Pri njihovem delu jim je v veliko pomoč vodstvo PE Ravne in druge organizacije, ki jim vsestransko pomagajo in imajo veliko razumevanje za probleme mladih.

Dj

KOORDINACIJA DELA je osnova dobre organizacije

Prizadevati si moramo, da bodo frekvenčni pretvorniki pravilno zaščiteni z zaščitnimi avtomati, ki bodo reagirali na električne preobremenitve.

Na gradbiščih vidimo dokaj pogosto, da nepravilno ravnajo s cevmi vibratorjev. Cevi morajo imeti čim večji radij krivljenja, kar posebno velja za igličaste vibratorje z giblivo gredjo. Ustrezni radij krivljenja je dosežemo tako, da cev držimo z obema rokama v razdalji približno 70 cm.

Okvare, ki nastopajo pri igličastih vibratorjih z vgrajenimi električnimi motorji v glavi, so največkrat tele: izraba zunanjega plašča, zaradi česar pride v notranjost cementno mleko; izraba ležajev, ker jih sistematično ne pregledujemo in redno ne mazamo; prekinitev faze v cevi, oziroma na dovedu, pregrevanje motorja; ker ni zadost-

no hlajen oziroma potopljen v beton, se sčasoma upornost izolacije poruši in motor, kot pravimo, pregori.

Take okvare lahko v veliki meri preprečimo z rednim vzdrževanjem in ustrezno zaščito.

IGLIČASTI VIBRATORJI Z GIBLIVO GREDJO

Poleg že poznanih igličastih vibratorjev z vgrajenim električnim motorjem v glavi, imamo še mehanske igličaste vibratorje z giblivo gredjo. Te vibratorje žene poseben električni motor, ki je priključen na nizko napetost 40—48 V.

Podjetje ima več znamk teh kompletov vibratorjev. Najbolj znani so Wackerjevi.

Obstajajo naslednji profili: Ø 25, Ø 35, Ø 50 in Ø 70. V glavi je na obeh straneh vgrajen ekscenter. Smer vrtenja je obvezno desna, gledano po dolžini cevi od pogonskega motorja proti glavi vibratorja, ker so vse gibljive gredi pletene v desno. Če se zavrti v obratno smer, se gibljiva gred odvrta in s tem tudi deformira. Okvare v tem primeru ne nastanejo na gredi ampak se tudi poškoduje notranjost zaščitne cevi. Pogonski motorji znamke Wacker (novejši), imajo že vgrajeno prostotočno napravo, ki onemogoči vrtenje v nasprotno smer (pri nas sta oba z in brez zaščitne prostotočne naprave).

Igličasti vibratorji različnih profilov se sestavljajo iz glave vibratorja, v kateri je ekscenter, gibljive gredi in zaščitne armirane gumijaste cevi. Gibljiva gred ima na obeh krajih posebne priključke, na eni stra-

ni priključek na ekscenter na drugi za pogonski motor. Debelina gredi je za profile Ø 35—50—70 Ø 12 mm, le za profil Ø 25 je Ø gredi 8 mm. Dolžine cevi so standardne, in sicer 4 ali 6 m, isto velja za cevi. Cevi se razlikujejo v tem, da so za profile igel Ø 50 in Ø 70 nekoliko močnejše, dolge pa obkraj le štiri metre.

Za profil Ø 35 prideta v poštev obe dolžini. Za profil Ø 25 pa se zaščitna cev še razlikuje od ostalih, je tanjša. V notranjosti cevi, kjer teče gibljiva gred, je jeklena armatura izvedena tako, da ne pride mast v notranjosti do gume. Notranje stene cevi in gibljiva gred se mažejo z mastjo, kar je potrebno zaradi trenja. Za to mazanje uporabljamo domačo mast. Obstaja pa posebna mast Molykot, namenjena tistim, ki vibratorja redno ne vzdržujejo. Običajna mast pa se izrablji in posuši, kar je usodno za gred in cev, vtem ko vsebuje Molykot mast grafit in stene niso izpostavljene prehudemu trenju, čeprav je mast posušena.

Vse zaščitne cevi za različne profile imajo enake priključke na strani, kjer pridejo priključene v pogonski motor. Priključki, kjer so privite glave vibratorja, pa so prilagojeni profilom glav vibratorjev.

(Nadaljevanje)

Izpodkovavanje stene jarka

ZAKAJ TAKO?

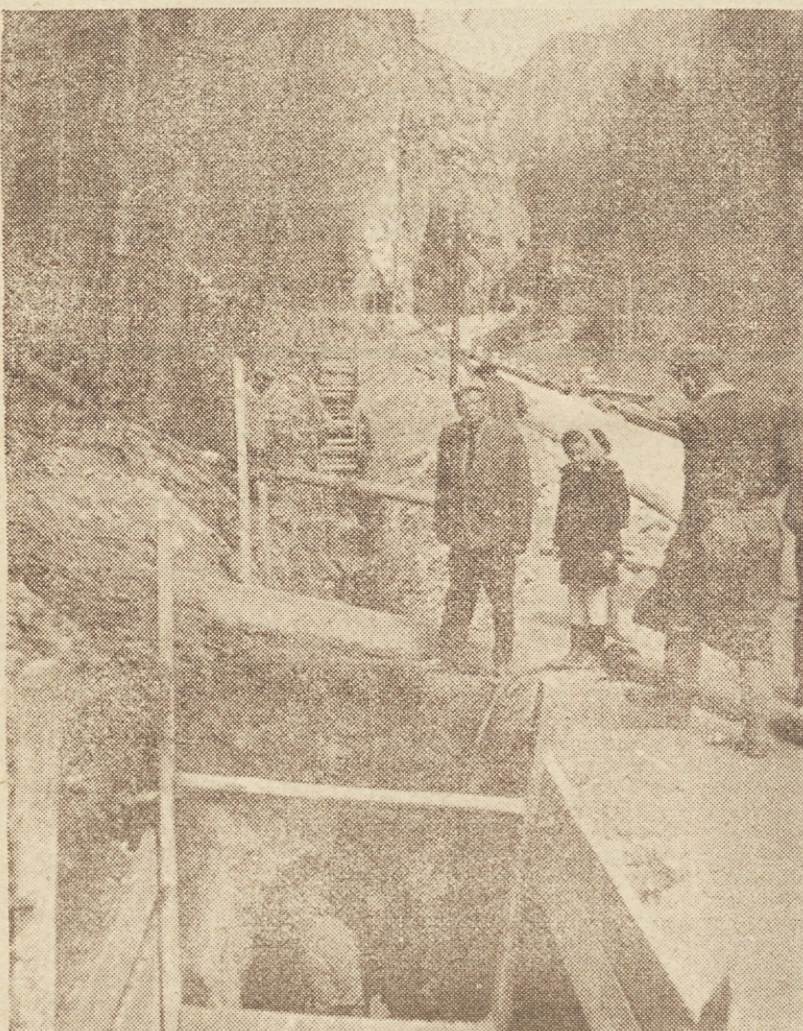
Priloženi fotografski posnetki so dokaz opuščanja varnostnih ukrepov pri izkopih. V vseh primerih se delo opravlja v pogojih, ki niso v skladu z določili 8. in 9. člena pravilnika o higienskih in tehničnih varnostnih ukrepih. Prav tako je kršen člen 115. omejenega pravilnika, ki pravi, da morajo delavci, ki delajo v ca. 3 m globokih jarkih, imeti zaščitna pokrivala.

Ali je kdo od delavcev, ki delajo, in fistih, ki dopuščajo tak način dela, pomislil, da je življenje delavcev v nevarnosti?

Zavedajmo se, da se med dosežke in uspehe pri našem delu uvrščajo tudi uspehi doseženi pri zmanjševanju in odstranjevanju nesreč pri delu!

Delavci kopljejo in odvažajo material iz podnožja navpičnih gramoznih sten, višine ca. 10 metrov

Ekpa za kopanje glavičnih jam. Bočne stene niso dovolj in pravilno zavarovane. Delavci nimajo predpisanih zaščitnih pokrival

TRIBUNA KVALITETE

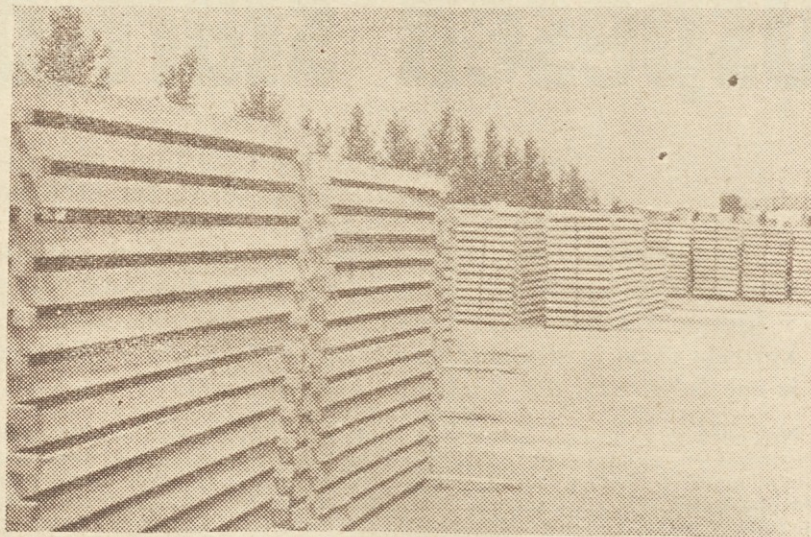
Kvaliteta izdelka je brez dvoma ena od oblik, ki ustvarja sloves proizvajalca, ki omogoča višjo prodajno ceno in vodi do hitrejše prodaje proizvoda. Tudi gradbeništvo bi moralo — enako kot industrija — pričeti z ostrejšo borbo za kvaliteto svojih polproizvodov in končnih izdelkov. Novi predpisi o atestiranju, o investicijski gradnji in drugi, vsebujejo mnogo novih določb, ki zahtevajo od gradbenih podjetij ostrejšo kontrolo kvalitete materiala, ki ga vgrajujejo, pa tudi predpise, ki silijo gradbenega izvajalca na dvig kvalitete lastnega dela, vse z namenom, da izboljša kvaliteto objekta kot družbenega proizvoda. Tudi prehod na tržišče bo prispeval svoj delež v tej borbi, ker površno, slabo izdelanih objektov ne bo mogoče prodati ali za njih doseči zaželeno ceno.

V težnji da bi pomagali našim kolektivom, dosegli čim boljše kvaliteto dela, odkrivali napake, ki jih delamo, jih odpravljali, posredovati izkušnje, da se že odkrite pomanjkljivosti ne bodo pojavljale še drugod, smo na centrali formirali oddelek kontrole in instruktaze. Z objavljanjem napak, ki povzročajo znatno škodo tako ugledu našega podjetja kot kvaliteti naših objektov, bomo v našem »Vestniku« opozarjali druge enote, da bo čim širši krog naših članov kolektiva opozorjen na najdene nepravilnosti in da v prihodnje ne bo prišlo do njih. Taka konstruktivna kritika naj bi pripomogla skupnim interesom, da bi dvignili kvaliteto na raven, ki ustreza opremljenosti in tradiciji našega podjetja, ter preprečimo finančno škodo, ki jo take nepravilnosti povzročajo našim kolektivom bodisi takoj ali pozneje.

Za danes smo pripravili nekaj fotografij, ki dokazujejo, da skrb za pravilno razkladanje in uskladiščenje betonskih polproizvodov — tokrat prednapetih plošč — brez dvoma ni vselej taka, kot bi ta proizvod to zaslužil. (Cena ene plošče je čez 3.000 din).

Slika 1 kaže pravilno uskladiščene plošče na OGP v Ljubljani, sl. 2 kaže, kako nekje (v naši enoti!) te plošče nepravilno razkladajo, sl. 3, kako jih nepravilno zlagajo in sl. 4 škodo, ki zaradi takega dela nastane na ploščah. Mislimo, da je komentar odveč, nastala škoda je očitna, še večja napaka pa lahko vodi do katastrofe, če poizkuša nekdo tako poškodovane plošče celo vgraditi v objekt. Upamo, da bo to opozorilo pripomoglo k pravilnemu delu, ki bo za kolektiv brez dvoma cenejše.

ing. Alfred Peteln

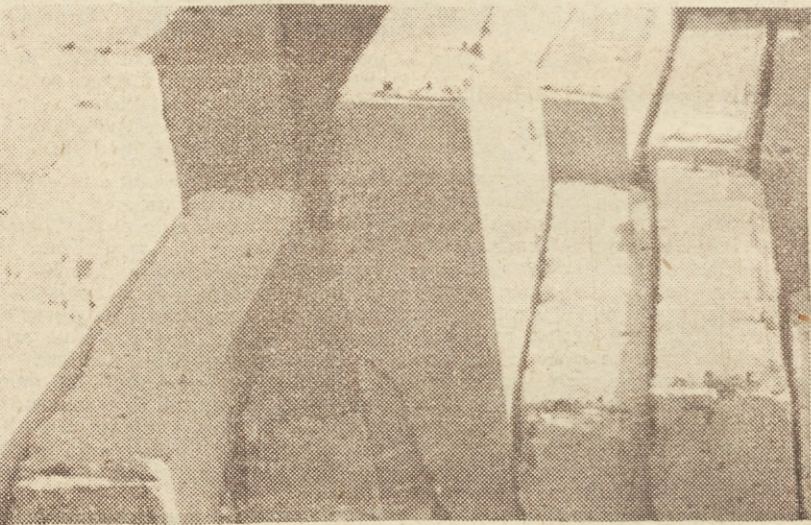
Pravilno uskladiščene plošče

Nepravilno uskladiščene plošče

Nepravilno razkladanje prednapetih plošč

Poškodbe zaradi nepravilnega razkladanja in skladiščenja

Nesreče in bolezni v aprilu Urednik je zbolel

Zap. št.	Enitica	Štev. zaposl.	Nesreče pri delu			Nesreče na poti	Skupaj	Bol. dopust	
			smrtne	hujše	lažje			nesr. pri delu	bol.
1.	Ljubljana	805	—	1	11	1	13	0,59	4,92
2.	Celje	492	—	—	5	1	6	0,17	3,77
3.	Maribor	1166	—	4	10	1	15	0,69	3,32
4.	Ljublj. ok.	331	—	—	3	—	3	1,33	3,45
5.	Jesenice	327	—	—	2	—	2	0,27	3,36
6.	Koper	222	—	—	2	—	2	0,85	3,88
7.	Kranj	211	—	—	1	—	1	0,17	4,32
8.	Ravne	471	—	1	2	—	3	0,32	3,36
9.	KO Ljubljana	229	—	—	—	—	—	—	3,90
10.	SPO Ljubljana	163	—	—	2	—	2	1,03	3,64
11.	KO Maribor	157	—	—	1	—	1	0,73	4,79
12.	OGP Ljubljana	235	—	—	2	—	2	0,22	6,78
13.	L. obr. S. L.	146	—	—	2	—	2	1,42	1,94
14.	Proj. biro	32	—	—	—	—	—	—	12,96
15.	Centrala	108	—	—	1	—	1	1,03	5,62
april 1965		5133	—	6	44	3	53	0,34	4,09
april 1962		4701	—	5	42	3	50	0,68	7,34

Urednik našega lista tovariš Lojze Cepuš je zbolel. Pravzaprav je bil že prej bolan, saj je že skoraj pet mesecev, odkar ga zbada v križu, tako da je hodil prepognjen v dve gube. Po zdravnikovem navodilu bi moral seveda ležati, toda neugnani Lojze, tak kakršen je, si ni dal miru in je kolovratil okoli dokler zdravniku ni preostalo drugega, kot da ga »zapre«. Zdaj leži razčetrverjen (obesili so ga na ortezalnico) v ljubljanski ortopedski kliniki. Morda mu bodo hrbtenico celo operirali. Vsekakor — stvar ni prijetna, vsi skupaj pa mu želimo skorajšnjega okrevanja. Bralce našega lista pa že vnaprej prosimo za milo sodbo, če bo kaj narobe v listu zdaj, ko nimamo urednika in si moramo brez njega pomagati. (Skrb za vsebino lista je prevzel ta čas tovariš Anton Martinček, odgovornostiško pa tov. Jeršan — seveda ima glavno besedo uredniški odbor.)